

90 LET
ČEBELARSKIH
DRUŽINE GORJE

letnik XCIX - leto 1997

9

SLOVENSKI ČEBELAR

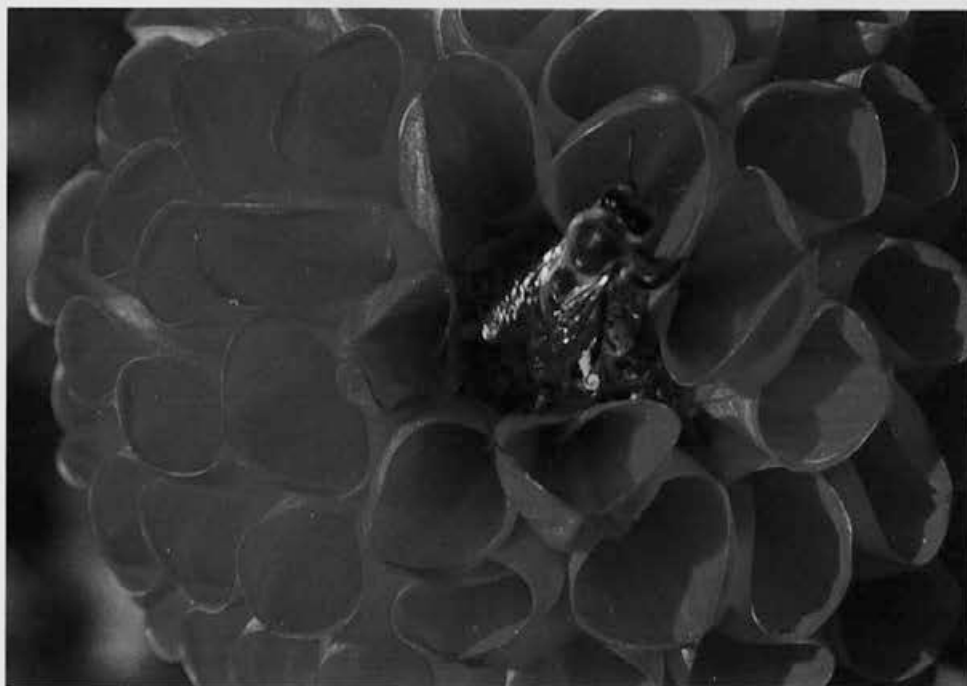
leto 1873 - pričetek periodičnega čebelarskega tiska na slovenskem

Matija Šerak: Čebelarjeva opravila v septembru	231	Matija Šerak: Beekeepers occupations in September	231
Jože Šimec: Čebelarjeva opravila v nakladnem panju v septembru	234	Jože Šimec: Beekeepers occupation in LR hives in September	234
IZKUŠNJE NAŠIH ČEBELARJEV		FROM THE EXPERIENCE OF OUR APIARISTS	
Jože Grabrijan: Še enkrat - kuhajmo vosek	235	Jože Grabrijan: Once again - Let's cook a wax	235
Janko Božič: Kaj sem delal v ZDA? - Fiziološke osnovne vzburjenja in motivacije čebel za pašno aktivnost: III Biogeni amini in rekrutiranje čebel	236	Janko Božič: My work in USA - Basis for physiological activation and motivation of Honey bees for pasture activities - III. Biogen amins and recruiting bees	236
Marjan Debelak: (nadaljevanje) Ljubi-teljski čebelar na turističnem potovanju po otoških deželah z enim samim letnim časom	237	Marjan Debelak: Amateur beekeepers on journey over the islands with only one climate	237
Ivan Flac: Vzreja čebel po paši	240	Ivan Flac: Feeding bees when the pasture is over	240
Franc Šivic: Makete slovenskih čebeljakov	243	Franc Šivic: Models of Slovenian bee houses	243
Štefka Flajs: Dodajanje matice drugače ...	243	Štefka Flajs: Requeening	243
BOLEZNI ČEBEL		BEE DISEASES	
Stane Sajevec: Varoza - bič našega čebelarstva	244	Stane Sajevec: Varroasis - whip of our bees	244
IZ ZGODOVINE SLOVENSKEGA ČEBELARSTVA		FROM THE HISTORY OF SLOVENIAN BEEKEEPING	
Marjan Debelak: Čebeljak Antona Janše - tegobe zavarovanega čebelnjaka	247	Marjan Debelak: Anton Janša Bee house	247
IZ TUJE LITERATURE		FROM THE FOREIGN NEWSPAPERS	
Jurij Senegačnik: Življenje varoj v zaleženih čebeljih celicah - nov dokumentarni film iz Liebefelda	251	Jurij Senegačnik: Life of varroa in the comb cells - a new film from Liebefeld	251
Janez Mihelič: Past za voščeno veščo.....	251	Janez Mihelič: A trap for wax mote	251
V SPOMIN		IN MEMORIAM	
IZ DRUŠTVENEGA ŽIVLJENJA		FROM THE SOCIETY LIFE	
Janez Mihelič: Devetdeset let čebelarске družine Gorje	254	Janez Mihelič: Beekeepers society Gorje has celebrated anniversary	254
Stane Sajevec: Spomin na dolgoletnega profesorja SKŠ v Mariboru Franca Lobnika st.	256	Stane Sajevec: A memory of Franc Lobnik	256
Štefan Sapač: Strokovna ekskurzija ČD Murska Sobotna na Madžarsko	257	Štefan Sapač: Beekeepers from Murska Sobotna has organised a excursion in Hungary	257
Vida Sladič: Izlet na Koroško	259	Vida Sladič: Exursion to Koroška region	259
MALI OGLASI		SMALL ADVERTISEMENTS	
OBVESTILA		NEWS	

Slika na naslovni strani:

S proslave ob 90-letnici ČD Gorje pri Bledu. Foto: J. Mihelič

ČEBELARJEVA OPRAVILA V SEPTEMBRU

MATIJA ŠERAK

Kakor smo se razveselili prvega pomladnega meseca, polni upanja in tudi pričakovanja, da se bodo uresničila večletna napovedovanja nekaterih čebelarjev o iz-

bruhu vsesplošnega medenja, ko bo, kakor so radi rekli stari čebelarji, «medil vsak kol», se danes, ko to pišem, že zavedamo, da bo bilanca letošnje bere spet

Prekmurski čebelarji na gozdni paši, ki jo je letos pogosto motil dež.

Foto: Sapač

porazna. Ostane nam upanje, da bo prihodnje leto tisto, ki se ga bomo spominjali po rekordnih donosih.

V začetku leta so nas rešili lepi sončni dnevi konec februarja in v začetku marca, ko so matice zalegle 3 do 5 satov in s tem ustvarile dobre razmere za nadaljnji razvoj. Tedaj pa se je pojavila hladna fronta, ki je trajala kar mesec dni, med njo pa so čebele dobesedno ždele na zleženih satih. Medtem sta zacveteli vrba iva in divja češnja, vendar je čebele zaradi slabega vremena niso mogle izrabiti. Prekmurski čebelarji smo ostali še brez edine izdatne paše na akaciji, saj je v dolinskem delu Prekmurja popolnoma pozebla, tista, ki je ostala na nekaterih višjih točkah, pa ni medila. Iz dolgoletnih izkušenj vemo, da akacija, ki ostane po pozebi, v Prekmurju ne meda.

Drugače pa je bilo letos v Primorju, kjer je akacija srednje medila kljub delni pozebi. Značilno je, da se primorski čebelarji veselijo, kadar ob cvetenju akacije piha južni veter, saj ta, po ugotovitvah našega opazovalca medenja g. Zdešarja, prinese z morja vlago, jug pa se do Prekmurja tako posuši, da akacijevo cvetje pri nas že po nekaj urah ovene in je konec medenja za tisto leto. Nekaj smo čebelarji prevajalci dobili medu le na kostanju in s tem je, kakor kaže, najbrž konec naše letošnje medene bere.

Dosti čebelarjev je še vztrajalo na gozdnih pasiščih in čakalo na lepo vreme in zapoznelo medenje smreke, predvsem pa hoje. Bojim se, da so razočarani. Gozdno medenje je zelo nepredvidljivo, zato še vedno obstajajo možnosti za zapoznelo medenje hoje, ki se lahko zavleče tudi v september. Ker ta članek pišem še julija, so takšna predvidevanja še možna. Seveda pa je večina čebelarjev svoje čebele že sredi avgusta umaknila iz gozdnih pasišč in začela priprave na zimovanje. Že v navodilih za meseca julij in avgust sem priporočal, naj čebelarji uredijo gnezda za prezimovanje, vendar ne bo odveč, če ponovim najpomembnejša dela, ker je zdaj zadnji čas, da to opravite, če hočete še naprej uspešno čebelariti.

Ta opravila so:

Jeseni očistimo panj voščenih prizidkov.

- temeljit pregled družin;
- mlado satje in morebitno starejše nezaleženo shranite na robu gnezda, tako da je zalega v panju strnjena;
- če imate nad zalego vence neprimerne medu za prezimovanje, obrnite zaležene sate tako, da bodo medeni venci spodaj;
- tako urejene družine dokrmite najpозneje do 15. septembra, in sicer s sladkorno raztopino z 2 kilogramoma sladkorja na liter vode;
- zadnjim trem obrokom dodajte v raztopino strok strtega česna na družino in 1 deciliter domačega žganja na 20 litrov raztopine (najboljši je cvet tropinovca), v katerem je bil prej namočen svež pelin. To priporočam tudi ob spomladanskem krmljenju.

Že v julijskih opravilih sem zapisal, da nam letos grozi nevarnost na flualinat odporne varoe. In to se je ponekod tudi zgodilo. Čebelarji, ki niso bili dovolj pozorni so zdaj že brez čebel, tako da jim ne pomaga noben ukrep več. Tisti, ki ste med letom obvladovali varozo, morate čim pozneje, to je tedaj, ko bo v panjih le malo ali nič zalege, čebele še enkrat za-

medvedje
čebelarjem
večje škode.

Letos medvedi niso delali
čebelarjem večje škode.

dimiti z amitrazom. Seveda pa je treba paziti, da je zunanja temperatura zraka najmanj 10 ali več stopinj Celzija. Društvom priporočam, da organizirajo dimljenje za celotno njihovo območje, kajti le tako bomo v boju proti varozi uspešni. Poseben problem v naših čebelnjakih je še vedno poapnela zalega. Ta nam povzroča veliko gospodarsko škodo. Družina, ki jo tare ta nadloga, se celo leto ukvarja le sama s seboj. Ta tudi ne prinaša medu, to pa je bilo opaziti zlasti ob letošnji slabi letini. Zdrave družine so vsaj nekaj nabrале, bolne pa so ostale suhe. Matica takšne družine mora zalegati veliko več jajčec kakor matica v zdravi družini, zato je treba taki družini vsako leto obvezno menjati matico. Najpogosteje se ta bolezen pojavlja pri slabih, zato jih ne zazimujte. Če bodo prezimile, bo v teh družinah spomladi le za pest čebel, zato nimajo nobene vrednosti.

Poseben problem pri jesenskih opravilih pri čebelah je ropanje. Navadno je v tem obdobju precej bolj intenzivno kakor spomladi. Čebele dobesedno ponorijo, če zavohajo kakršno koli možnost za hrano, ki ni pod nadzorom močne družine bodisi čebelarja. Pri tem pomaga predvsem preventiva. Če se rop začne, ga skoraj ni mogoče ustaviti. Čebele postanejo agresivne in jih le za kratek čas preženemo z brad panjev, čeprav so namazane s snovjo z neprijetnim vonjem, kot so timol, nafta, pelin. Še najboljši je benzaldehid.

Kakor se domače čebele privadijo na ta vonj, se hitro privadijo tudi roparice, ki se vedno znova vračajo na kraj, kjer so zavohale hrano. Najpogosteje povzroči ropanje čebelar sam, zato je treba nujna dela pri čebelah v tem obdobju opraviti hitro in proti večeru. Iz panjev izvlečenega satja ne puščajte predolgo zunaj. Sladkorne raztopine ne mešajte v čebelnjaku, ampak jo pripravite doma v zaprtem prostoru. Za dovoz hrane v čebelnjak priporočam plastične zaboje in 1,5-litrške plastenke, da je teža embalaže čim manjša. Ne uporabljajte pločevinastih pitalnikov, ki so sicer res prikladni za krmljenje s steklenicami, vendar se v njih nabira odpadla poapnela zalega, ki sprti zastruplja dodano hrano. Žrela panjev morajo biti med krmljenjem praviloma odprta, da čebele lahko odstranijo odvečno vlago, zložimo jih le, če pred žreli opazimo t.i. cukanje, ki se pojavlja zlasti ob začetku krmljenja. Po nekajkratnem krmljenju se čebele umirijo in mirno pričakujejo naslednji obrok. Kakor je spomladi priporočljivo dodajati v hrano nekaj medu, ga v jesensko ne smemo mešati, ker je čisti sladkor za prezimljanje najbolj zdrava hrana za čebele. Družina v AŽ panju naj ima za zimo od 12 do 15 kg hrane.

Zdaj se morate odločiti, ali bodo čebele prezimovale samo v plodišču ali v obeh etažah. Odstranjevanje matične rešetke s pregradno desko in dviganje satnikov v plodišču je samo zamudno in nepotrebno

delo. Sam zazimim spodnjo vrsto v medišču, srednjo in zgornjo pa v plodišču, vendar matične rešetke ne premikam. Satje, ki ostane spodaj v plodišču, v naslednjih dveh vrstah pa v medišču, ne sme biti nikoli čisto prazno, ker ga čebele ne bodo čuvale pred voščeno veščo. Izogibajte se poznega točenja medu, ker s tem najhitreje povzročite ropanje. Če bo ostal med v satju, bo spomladi še kako prav prišel. Iztočeno satje pa je najboljša vaba za roparice. Če čebele prezimujejo v obeh etažah, priporočam, da zgornjo vrsto za-

zimite samo v plodišču, da boste imeli na razpolago prazno satje za zamenjavo s tistim, ki ga boste izločili in ga boste pozimi prekuhali. Tako boste v mediščih zgornje vrste spomladi imeli tudi prostor za satje, ki ga boste spomladi odvezeli iz plodišč in zamenjali s satnicami. Družin zdaj še ne odevamo, ker se morajo panji osušiti, pozno zaleganje pa tudi ni zaželeno. Tako smo končali najintenzivnejši del našega letošnjega čebelarjenja. Prihodnji meseci bodo zato že priprava na prihodnjo sezono.

ČEBELARJEVA OPRAVILA V NAKLADNEM PANJU V SEPTEMBRU

JOŽE ŠIMEC

Ta mesec moramo čebelje družine pregledati in testirati oziroma zatirati varozo, če tega nismo storili že avgusta po zadnjem točenju. Družine, ki niso dovolj živalne, prek sloja časopisnega papirja obvezno združimo z močnimi družinami. Ko se družini združita, odstranimo zgornjo naklado. Zelo je pomembno, da v nakladnih panjih zazimimo samo močne družine. Najbolj pa moramo biti pozorni na kvaliteto zimске hrane, če je mana, jo odstranimo. Mano spoznamo po temnejši barvi medenih pokrovcov. Nad zalogo naj bodo samo satje z medenimi pokrovciki svetlejšje barve – to je cvetlični med. Tik nad gnezdom pa lahko odvezamo tri medene sate in vložimo prazne. Družino nato krmimo na zalogo s sladkorno raztopino.

Da ne bi spodbudili ropa, opravimo preglede takrat, ko je v naravi še paša. Čebelja družina mora imeti za prezimovanje tolikšno panjsko prostornino, kolikor ulic zaseda. Vsi satji morajo biti v zgornjem delu polni hrane. Vse panje oštevilčite in vodite evidenco o količini in porabi hrane. V evidenčni knjigi naj bo za vsak panj posebna stran. Ko smo končali z zimskim, nadaljujemo tudi ta mesec z dražilnim krmljenjem, da bomo imeli v družinah čim več mladih čebel. Če bo konec avgusta in v začetku septembra nekaj deževnih dni, lahko pričakujemo skromno pašo, ta pa bo precej vplivala na razvoj naših čebel.

Družinam, ki imajo po naključju še odvečne naklade, lete ob sončnem zahodu odvezamo in jih nato začnemo krmiti. Očisti-

Slovenski čebelarji na obisku pri italijanskih čebelarjih, ki čebelarijo v nakladnih panjih.

mo podnice in tudi sate prizidkov ter si zapišemo, kakšno je stanje družine. Težo posameznega panja preverjamo tako, da privzdignemo zadnjo stran panja. Da nas občutek – ocena teže v začetku ne prevara, pregledamo nekaj panjev, da se prepričamo koliko hrane je v satju. Pozneje si bomo izostrili občutek, zato nam ne bo treba odpirati panjev. Če imamo zelo močne družine z višimi bradami mladih čebel, jih z lopatico proti večeru na »Janšev način« lahko dodamo pred žrela srednje močnih družin. Te

mlade čebele si nevsiljivo izprosijo vhod v panj, tako da se nikoli ne pojavi medsebojno napadanje. Če opazimo družino z veliko zalogo cvetnega prahu v satju, ji ga odvzamemo in dodamo družini, ki ga ima malo.

Vendar pa je september lahko zelo deževen, tako da je v zraku in v panjih veliko vlage. Ker pa vemo, da vlaga neugodno vpliva na razvoj družin v nakladnih panjih, dodamo pod vmesni pokrov več slojev časopisnega papirja in ga po tednu dni zamenjamo s suhim.

Izkušnje naših čebelarjev

ŠE ENKRAT - KUHAJMO VOSEK

JOŽE GRABRIJAN

Te vrstice so namenjene vprašanju, kako dobimo lep vosek. Če smo se odločili, da bomo sami skuhalih vosek, je od kuhe do lepega, zlato rumenega voska samo še korak.

Pri kuhi voščin, prešanju, prelivanju iz kotla v prešo in izpod preše v čistilnik uporabljamo emajlirano, aluminijasto ali nerjavico posodo. Med kuho se torej izogibajmo dotika voska z železom. Pred vlivanjem brozge obložimo koš preše z močnim sintetičnim blagom. Ko je koš poln, ga zgoraj zavijamo in pokrijemo, nato pa stiskamo. Pri kuhi upoštevajmo, da morajo voščine - staro satje - dobro prevreti, ker se šele takrat vosek loči od ostankov kokonov; vreti morajo kar 15 do 20 min.

Naj še spomnim, da naj čebelar med letom zbira prizidke, pokrovčke pri odkrivanju medenega satja, saj je to skoraj čisti vosek. V starem satju je približno 30 odstotkov voska, pri manj temnem satju pa do 40 odstotkov voska.

Še nekaj besed o čistilniku. V čistilnik vlivamo čim bolj vročo tekočino izpod preše ali čisto vrelo vodo. Ves čas skrbimo, da je v prostoru oziroma v okolici čistilnika, ki ga ovijemo s starimi odejami, dovolj toplo. Po vlivanju čistilnik takoj skrbno pokrijemo. Ko je poln, čez nekaj časa spodaj odlijemo umazano vodo, potem spet dolivamo kuhano brozgo. Po potrebi umazano

vodo odlivamo, dokler kuha ni končana. Končno odlijemo umazano in dolivamo čisto vrelo vodo. Ko je ta primerno čista, posodo do polnega zalijemo z vrelo vodo. Čistilnik dobro odenemo in ga približno dve uri pustimo mirovati. Prostor ves čas ogrevamo, da se nam vosek ne začne ohlajevati. Po dveh urah začnemo vosek posnemati v manjše posode - kalupe. Posnemalnika (posoda za zajemanje voska) najdemo v čebelarški knjigi, lahko pa uporabimo emajliran krožnik, ki mu iz debelejšje žice naredimo držalo.

Posode za vosek - kalupi ali modeli so lahko bodisi plastične ali emajlirane posode (sklede, kozice ipd.). Posode polijemo in namilimo. V posodi naj bo od enega do 2 dcl vode.

Posnemanje: Posode - kalupe si pripravimo v neposredno bližino čistilnika. Zgornji rob naj bo toliko visok kot čistilnik, enako tudi kalup, tako da preprečimo vsako možnost razlivanja voska. Zajemamo počasi in izlivamo v kalupe. Posebno previdno zajemamo ob koncu posnemanja, ker je na vodi pod voskom še vedno plast umazanije, te pa ne smemo zmešati z voskom. Ko smo prišli do te umazanije, ki plava na površju vode, posnemanje končamo, kajti voska je tu le še za centimeter ali dva in še nekaj umazanije. Nato dolijemo v čistilnik vrelo vodo, saj tako priplava

vosek na vrh. Pustimo, da se ohladi. Vosek bomo naslednji dan pobrali in čistilnik lažje očistili. Vodo iz čistilnika zlijemo stran, če pa imamo vrt, ohlajeno vodo porabimo za zalivanje.

Pri kuhi pazimo, da damo v lonec ali kotel, v katerem kuhamo voščine, dovolj vode. Satje dajemo v vročo vodo, nikoli v drugačnem vrstnem redu, da se nam vosek ne začne žgati. Vonj po prežganem vosku prekrije značilen lep vonj po vosku.

Pri kuhi oziroma vretju pazimo, da ima brozga dovolj prostora za vretje, da nam ne prekipi. Za vsak primer imejmo v neposredni bližini posodo s hladno vodo, da lahko ustavimo kipenje, ne pa vretje.

Ob koncu teh napotkov naj spomnim, da iz voska lahko izdelamo lične spominske, kozmetične in zdravilne pripravke, za to pa potrebujemo lep, zlato rumen vosek.

Veliko uspehov in lep pozdrav.

KAJ SEM DELAL V ZDA? FIZIOLOŠKE OSNOVE VZBURJENJA IN MOTIVACIJE ČEBEL ZA PAŠNO AKTIVNOST:

III. BIOGENI AMINI IN REKRUTIRANJE ČEBEL

dr. JANKO BOŽIČ, Biotehniška fakulteta - Oddelek za biologijo

V dveh prejšnjih prispevkih, ki sta temeljila na mojem doktorskem delu, smo si ogledali vlogo juvenilnega hormona pri čebelah in spremembe v metabolizmu sladkorjev med pašno aktivnostjo čebel. Tokrat vam bom predstavil svoja dognanja o pomenu biogenih aminov za pašno aktivnost čebel.

Biogeni amini so skupina biološko aktivnih snovi, ki jih praviloma izloča centralni živčni sistem živali. Strogo kemijsko gledano sodijo sem organske spojine biološkega izvora z aminsko skupino. To je razmeroma široka skupina kemičnih snovi, vendar se izraz navadno nanaša na izločke v živčnem sistemu, nastale s presnovo aminokislins tirozina in triptofana, in delujejo na druge celice v organizmu kot živčni prenašalci ali pa kot nevrohormoni in nevro-modulatorji. Običajne kemične spremembe, ki jih srečamo pri sintezi aminov, so hidrosilacija in dekarboksilacija.¹ Pri žuželkah najbolje poznamo delovanje dopamina in oktopamina, oba sta sintetizirana iz tirozina, ter serotonina, ki je sintetiziran iz triptofana. Vloga dopamina v živčnem sistemu je lahko zelo različna. Na splošno lahko rečemo, da dopamin usklajuje delovanje različnih povezav, najpogosteje so vanje vključene povezave, ki so odgovorne za gibanje v prostoru. Delovanje dopamina je lahko tako spodbujevalno kot zavirajoče. Pri delovanju oktopamina prevladuje spodbujanje živčne aktivnosti. Pogosto oktopamin deluje na širša območja živčnega

sistema. Znana je tudi posebna vloga oktopamina pri regulaciji letenja, poleg tega pa ima pri čebelah tudi spodbujevalen učinek pri učenju. Kot kažejo nekatere druge raziskave, je oktopamin vključen tudi v regulacijo alarmnega odziva čebel. Raziskovalci pogosto primerjajo delovanje oktopamina pri žuželkah z delovanjem adrenalina. Serotonin navadno deluje nasprotno kot oktopamin in dopamin.

Učinek biogenih aminov je navadno kratkotrajen. V telesu, še posebej v živčevju, lahko opazimo določeno stalno količino živčnih modulatorjev, saj nekatere živčne povezave, pri katerih so te snovi potrebne za prenos dražljajev ali za njihovo uravnavanje, delujejo stalno. Na ta način lahko opišemo splošno aktivnost, vendar ni nujno, da odraža neko značilno vedenjsko spremembo. Ob nenadnih vzburjenih posameznih živčnih povezav, pri katerih sodelujejo biogeni amini, lahko pričakujemo nenadno povečanje količine teh snovi v določenem delu živčnega sistema. Navadno pa se tudi hitro zmanjša, in sicer zaradi aktivnega vračanja snovi v celice, ki so jih izločile, ter zaradi razgradnje oziro-

¹ Za kemijsko nepoučene čebelarje ti izrazi ne pomenijo kaj dosti. Aminokislinske sestavljajo proteine. Aminokislinski tirozin in triptofan sta edini aromatski aminokislinski. Tirozin ima fenolni obroč iz šestih ogljikovih atomov, triptofan pa ima dvojni aromatski obroč iz devetih ogljikovih atomov. V reakciji hidrosilacije se porablja voda, v dekarboksilaciji pa se izloča ogljikov dioksid.

ma vsake kemične spremembe snovi, ki povzročajo neaktivnost snovi. Odstranjevanje živčno aktivnih snovi, kot so biogeni amini, navadno poteka z metabolo razgradnjo in izločanjem z izločali. To vsekakor drži za vretenčarje, pri žuželkah pa so odkrili drug učinkovit način. Prva stopnja je po navadi pripojitev nenavadne aminokislinske beta alanina ali pa acetata (anion očetne kisline). Tako spremenjene snovi so v živčnem sistemu neaktivne ali pa celo zmanjšujejo učinek osnovne snovi na celice. Žuželke potem te snovi kemično vgradijo v procesu obarvanja in utrjevanja kutikule.

Vsak čebelar dobro ve, da stare čebele počrtnijo. Ta pojav je še najbolj izrazit, kadar so paše izjemno dobre (pogosto na gozdni paši), pa tudi ob izdatnem krmiljenju s sladkorno raztopino. Pojasnimo ga lahko z omenjeno vgradnjo metabolitov biogenih aminov v kutikulo. V tem procesu ima najpomembnejšo vlogo dopamin. Pri raziskavah sem opazil, da se količina dopamina, zlasti pa še njegovega metabolita beta-alanin-dopamina, pri pašno vzbujenih čebelah poveča. Domnevam, da je zaradi pašnega vzbujenja večja tudi aktivnost živčnih omrežij, pri katerih kot prenašalec vzbujenja sodeluje dopamin. Povečano količino dopamina sem opazil pri pašno bolj vzbujenih čebelah, ne glede na letni čas ali druge vplive okolja. Seveda pa so bile razlike drugačne glede na razmere med poskusom. V enem izmed poskusov so bile čebele še posebej pašno vzbujene. Pri tem poskusu je bila koncentracija biogenih aminov v živčnem sistemu najviš-

ja. Glede na pašno aktivnost sem razlike med opazovanimi skupinami opazil tudi v količini oktopamina v živčnem sistemu. Ker so količine oktopamina razmeroma majhne, je potrebno precej veliko vzbujenje čebel, da je mogoče opaziti spremembe. Zanimivo je, da se je proti večeru povečevala količina serotonina. Le-ta vsaj posredno deluje v nasprotju z dopaminom in oktopaminom. Povečana pašna aktivnost povzroča nekatere spremembe v metabolismu celic, posledica tega pa je verjetno tudi povečana količina serotonina, ki zmanjša učinek povečanega izločanja dopamina. Domnevam, da je to eden od možnih mehanizmov uravnavanja pašne aktivnosti čebel.

Vseh podrobnosti mojih raziskav seveda nisem opisal. Znanstvena dognanja je težko približati ljudem v razumljivem jeziku, tudi če so vsa odkritja večkrat potrjena in so dobro znani mehanizmi delovanja. Na tem področju pa nas še čaka veliko dela, da bo mogoče dosežke prikazati bolj jasno. Čebelar naj si iz povedanega zapomni, da pašno aktivnost čebel povzroča aktivnost različnih živčnih povezav v možganih, ki delujejo s prenašanjem informacij v obliki izločanja nekaterih kemičnih spojin (prenašalcev), ki jih lahko zaznavajo za to prilagojene celice v živčnem spletu. Podobno kot pri sesalcih tudi pri čebelah biogeni amini sodelujejo pri uravnavanju delovanja živčevja. S poseganjem v metabolisme biogenih aminov lahko vplivamo tudi na pašno aktivnost čebel, to pa bi utegnilo koristiti tudi v čebelarstvu.

LJUBITELJSKI ČEBELAR NA TURISTIČNEM POTOVANJU PO OTOŠKIH DEŽELAH Z ENIM SAMIM LETNIM ČASOM

MARJAN DEBELAK - nadaljevanje

Klima s stalnimi temperaturami okoli 30°C in velika vlaga omogočata tudi tri žetve na leto! Tam tudi ni viharjev, toče ali strele.

Kljub temu sem se na tem rajskem otoku zaman oziral za čebelami. Nobene nisem videl na cvetlicah in seveda tudi nobenega panja ne, čeprav smo križarili po celem otoku.

Vpet v turistični organizacijski paket res nisem imel neomejenih možnosti raziskovati, kako je s čebelarstvom na Baliu. O čebelah na tem otoku mi niso vedeli povedati ne vodiči ne domačini, s katerimi sem se pogovarjal. Celo med, ki mi ga je z veliko težavo končno uspelo dobiti, so komaj izbrskali iz shrambe hotelske restavracije. In glej čudo! Na majhnem lončku medu,

Skromne, vendar lično grajene hiše na Balju spominjajo na skandinavsko urejenost. Vsak centimeter zemlje, tudi ob cesti, je negovan in izrabljen. Veliko je cvetja, vendar ga čebele ne obletavajo ...

kakršne smo dobili za zajtrk, je pisalo, da je uvožen iz Švice! To odkritje mi je vzelo zadnje upanje, da bom na otoku vendarle našel čebele.

Večna pomlad in čebelarški raj na Kanarskih otokih

Letos januarja, torej sredi naše zime, sem se za krajši čas odpravil še na tretji vulkanski otok oziroma otočje v toplem

Tipična balijska svetišča so urejena kot nekakšne kapelice v parku.

podnebnem pasu Atlantskega oceana. Otočje leži v bližini afriške obale in ga obliha hladen Zalivski tok, zato ima celo leto prijetno sveže-toplo podnebje, ki spominja na našo pomlad.

V davni zgodovini so imeli otoki zlovešč sloves, da za obiskovalce z njih ni vrnitve. Severni vetrovi in močan morski tok so v davnini dovoljevali le potovanje iz Evrope proti jugu. No, že za časa Krištofa Kolumba je plovba po morju toliko napredovala, da se je bilo mogoče vrniti. Tako je Kolumb prav s teh otokov odkril Ameriko.

Glede na moje slabe izkušnje s čebelami na vulkanskih otokih, ki sem jih bil obiskal do tedaj, sem se na to pot podal čebelarstvo precej ravnodušen. Hvala bogu, tokrat je bilo potovanje tudi po čebelarški strani odlično. Prve čebele sem zagledal že na prvem cvetočem grmu na poti v počitniško apartmajsko naselje v Maspalomasu na otoku Gran Canaria, ki je v zadnjih letih postal prava turistična meka tudi za slovenske turiste. Nato pa sem jih videval dan za dnem, kot pri nas, če je vreme lepo in če je kaj cvetja v naravi.

Z zanimanjem sem si ogledoval čebele na meni povečini neznanem rastlinju. Podobne so bile našim kranjicam, le nekam temnejše so se mi zdele, kot bi imele oguljene kožuščke.

Ob podrobnejšem ogledovanju otoka z najetim avtomobilom sem z lahkoto opazil tudi čebelja domovanja v panjih. Razpostavljeni so v vrstah in skupinah ob hišah ali na samem na strmih pobočjih. Vsi panji, kar sem jih videl, so bili preprosto gra-

se je v njegovem goratem delu, na višini približno 1000 metrov in več, začela sezona cvetenja in medenja več ali manj divje rastočih gozdov mandljevih dreves. To cvetenje traja več kot mesec dni in je posebnost tega otoka. Cvetje pobeli številna pobočja, in to je tudi ena izmed glavnih paš.

Podobnih paš je na tem otočju večne pomladi gotovo še več, saj sem opazil ve-

liko raznovrstnega rastlinja.

Tako se je še kar uspešno končalo dolgo iskanje čebel na vulkanskih otokih.

Zdaj smo lahko za hip v zadregi. Kje je raj na zemlji - seveda za čebele in čebelarje? Ali je tak raj v naši lepi Sloveniji s štirimi razburljivimi letnimi časi? Ali bi morali prepustiti to čast kakšnemu vulkanskemu otoku z enim samim letnim časom po izbiri? Glasujem za našo različico!

VZREJA ČEBEL PO PAŠI

Najpomembnejše pri vzreji čebel po paši je obnova gradnje in izraba starih čebel za nego zdravega, pomlajenega rodu jesenskih čebel takoj po končanih pašah sredi poletja. Te navadno prezimijo brez večjih izgub, spomladi se hitro razvijejo in ne potrebujejo veliko previdnostnih ukrepov. Večina čebelarjev spomladi in zgodaj poleti skrbno vzreja čebelje družine, po paši pa postanejo brezbrizni in prepozno oskrbijo čebele z zimsko zalogo. Kar je zamujeno pri vzreji čebel po paši julija in avgusta, lahko prihodnjo pomlad le delno nadomestimo, če so vremenske razmere slabe, pa to sploh ni mogoče.

V tem je največja napaka zelo razširjene prakse. V normalnih letih se čebele temu hitro prilagodijo, v hladnih in za razvoj neprimernih pomladih pa bo priprava čebelje družine na pašo zaradi tega dolgotrajnejša.

Čebelarji skušajo z zgodnjim dražilnim krmljenjem nadoknaditi zamujeno v prejšnjem letu. Pri nepredvidljivem spomladanskem vremenu so pogosta tudi dalj časa trajajoča hladna obdobja, zaradi katerih padejo prezimljene čebele. Naš poglavitni cilj mora biti želja, da družine zdrave dočakajo pomlad, to pa bomo dosegli, če se bomo ravnali po spodnjem nasvetu.

Po koncu poletne paše ne smemo dovoliti, da bi čebele postale neaktivne oziroma da bi ostale brez dela. Pomembno je, da približno deset mesecev vsakih šest do osem tednov obnovijo zalogo. Zlasti je to pomembno za našo kranjsko čebelo, saj je zaradi podedovanih lastnosti nagnjena k temu, da ob obilni paši takoj zmanjša zalogo. Ne sme nas zavesti številčno sicer močna družina z zelo majhnimi površinami

zalege, kajti ob slabi paši se bo izleglo manjše število zimskih čebel. Moč družine bi občutno padla takoj po odmrtnju poletnih čebel. Naš cilj morajo biti zdrave, močne in mlade jesenske čebele. Te potem zdrave in močne prezimijo, spomladi pa se brez dražilnih ukrepov hitro razvijejo.

Zalega se ne razvija od zalog v panju, ampak od tega, kar dobi dodatno. Tako na koncu paše ostane samo še potreba po dolgotrajnejšem spodbujanju.

Uspešne so naslednje možnosti dražilnega krmljenja:

1. Majhni obroki (1/4 litra) tekoče hrane ob večerih v kratkih razmikih. Uporabimo lahko medeno ali sladkorno raztopino v razmerju 1:1.

2. Boljše in trajnejše kot hranjenje s tekočino je spodbujanje s sladkornim testom.

3. Pri dodajanju suhega sladkorja je najbolje, da za spodbujanje dodamo dvakrat po liter tekoče hrane. Za izboljšanje beljakovinskega stanja zmešamo v 1 kg suhega sladkorja 50 g mleka v prahu.

4. Čebele zelo dobro sprejemajo vlažen sladkor. Na 7,5 kg kristalnega sladkorja damo 1/2 l vode, v kateri smo raztopili 250 g medu in dobro premešamo.

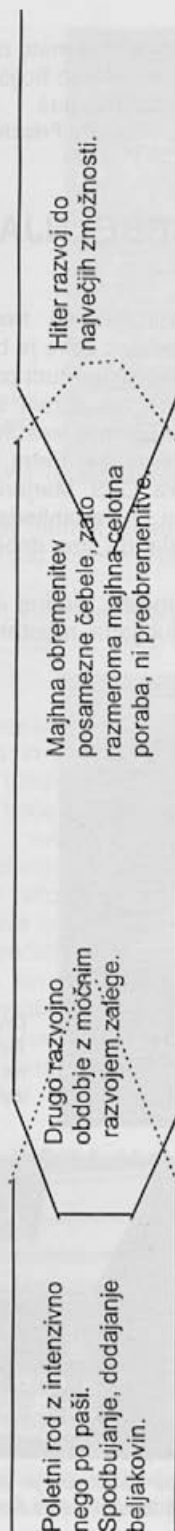
Seveda so mogoče tudi drugačne kombinacije krmljenja in dodajanja zdravil. Družine sprejemajo hrano glede na to, koliko so močne v tem letnem času. Tudi če družine že zmanjšajo obseg zaleganja, se le-to zaradi dodatnih zalog hrane znova okrepi. To jih motivira za donos cvetnega prahu, ki ga je v tem obdobju v naravi še nekaj. Na ta način bo pravočasno uskladiščena večina zimske hrane, pri tem pa največje delo opravijo stare čebele, kajti

PRIMERJALNA PREGLEDNICA

Nujna obraba starih čebel zaradi dela.

Veliko dolgoživih z lastnimi beljakovinami. Oskrbijene in prezimljene čebele so najboljše jamstvo za mirno zimovanje in hiter spomladanski razvoj.

Posebno spodbujanje za večjo odpornost proti boleznim (nosema) ob hladnih dnevih.

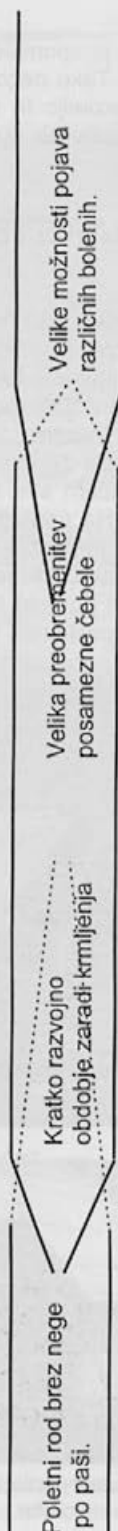
JUNIЈ-JULIЈ-AVGUST-SEPT.

ZIMA

MAREC-APRIL-MAJ

Slab prezimivni rod z visokimi obremenitvami posamezne čebele, zato je poraba razmeroma velika.

Zelo upočasnjen razvoj s slabimi zmožnosti.

Majhen razvoj zalege, zato majhna obraba starih čebel. Zaradi tega je velika nevarnost prenašanja boleznih s starih čebel

Počasen razvoj zaradi negovanja zalege in prinašanja cvetnega prahu bolj obremenjuje posamezne čebele. Ne odzivajo se na spodbujanje.

naloga mladih je spomladi nadaljevati življenje družine. Tako negovane zimske čebele dobro prezimijo in so ob neugodnih vremenskih razmerah spomladi odpornej-

še. Zato je tudi manj možnosti, da bi zbolele. Prav tako so boljši tudi donosi s prvih spomladanskih paš.

Po Frischu prevedel in priredil
Ivan Flac

MAKETE SLOVENSКИH ČEBELNJAKOV

Inž. FRANC ŠIVIC

V drugi številki naše revije sem poročal o akciji z naslovom »izdelajmo čebelnjak z Belinko«. Zamisel o tem, da bi na srednji lesarski šoli v Novi Gorici izdelali nekaj maket najbolj znanih starih čebelnjakov, se mi je porodila že lani in s prof. Radovanom Kovačičem sva izdelala tudi potrebne načrte. Na podlagi le teh se nama je kot sponzor pridružila tovarna zaščitnih premazov Belinka. Akcijo smo potem razširili na pet šol po vsej Sloveniji in konec aprila smo v poslovnih prostorih Belinke

razstavili kar 45 različnih čebelnjakov. Vsak izdelek zase je bil mojstrovina, zato je bil veličasten tudi pogled na dvorano, v kateri so bili zbrani čebelnjaki. Komisija za ocenjevanje, sestavljali so jo zastopnica tovarne ga. Petra Sedej ter kot predstavnika ČZS Marjan Debelak in Franc Šivic ni imela lahkega dela. Kar nekaj ur je trajalo, da smo dobili zmagovito trojico.

1. mesto: Andrej Janc, Srednja lesna šola Ljubljana, mentor mag. Majda Kanop

Drugo nagrado je prejel Gašper Jermol iz Ozeljane pri Novi Gorici za svoj zidan čebelnjak.

Foto: Šivic

S skodlami je pokrtil maketo svojega čebelnjaka Anton Kompore z Goriške. Foto: Šivic

Savinjski čebelnjak je delo Damjana Ščuke s Srednje lesarske šole Nova Gorica. Foto: Šivic

Poslikani čebelnjak s Starega vrha nad Škofjo Loko je izdelal Aljaž Kaltjak.

Foto: Šivic

2. mesto: Gašper Jermol, Srednja lesna šola Nova Gorica, mentor Radovan Kovačič

3. mesto: Robert Tekavec, Srednja lesna šola Ljubljana, mentor mag. Majda Kanop

Prvi trije so za nagrado dobili motorno kolo, glasbeni stolp in gorsko kolo, vsi preostali pa seveda tolažilne nagrade. Žal mi je bilo, da nismo bolje nagradili vsaj še deset dijakov, ki so v svoje izdelke vložili veliko znanja, potrpljenja in zlasti časa. Številni so se nanje tako navezali, da so jih po zaprtju razstave odnesli domov, in nič jih ni moglo prepričati, da bi jih oddali v naš muzej. Škoda, ker jih širša čebelar-ska javnost ne bo mogla več videti. Kljub temu bo kakšnih dvajset maket dobilo v naši stalni zbirki v Šempasu. Tam si jih bodo lahko ogledali vsi, ki bi to želeli. Naj

Avtor tega pa je Marko Mladovan. Foto: Šivic

ob tej priložnosti bralce opozorim, da se naša akcija Izdelajmo čebelnjak nadaljuje. K sodelovanju so povabljeni vsi čebelarji, ki bi se želeli preizkusiti v ročni spretnosti ter iz naravnih materialov izdelati maketo svojega čebelnjaka v razmerju 1 : 10. S tem bo postala naša zbirka še bogatejša in privlačnejša, ne le za domače, ampak tudi za tuje obiskovalce.

DODAJANJE MATICE DRUGAČE

ŠTEFKA FLAJS

V šesti številki Slovenskega čebelarja sem brala članek g. Marjana Debelaka o dodajanju nove matice. Spomnila sem se, da sva pred nekaj leti imela tudi z možem enake težave, predvsem pa veliko dela in uničenih mladih matic. Pred približno štiri leti pa sva se domislila neverjetno preprostega in cenenega načina. Najpomembnejše pa je, da je sprejem 100-odstoten, prihranek časa pa velikanski. V družini, ki

ni v rojlnem razpoloženju, torej nima matičnikov, matico odvzameva, nato čez uro ali dve pod sate potisneva v vžigalično škatlico zaprto novo matico. Škatlica je odprta le za 0,5 mm, le toliko, da si lahko podajajo jezičke. Odprtina mora biti obrnjena navzgor. V škatlici je samo matica, brez čebel, testa ali česar koli drugega. Čebele se pregrizejo do matice in stvar je urejena. Tako zaprto matico lahko dodamo tudi kar

pred žrelom panja, v smukalnik cvetnega prahu ali lesico. Ko sva ta postopek izvedla prvič, naju je seveda zelo zanimalo, kaj se bo zgodilo. Pogledala sva jih že dan pozneje in ugotovila, da so matice povsem mirno zalegale, kot da se ni nič zgodilo.

V vseh letih se še ni zgodilo, da bi kate-ro ubile ali jo poškodovale. Pri tem paziva le, da škatlico uporabiva samo za eno matico. Zdaj namreč ravnava tako, da iz dobrih družin, ki imajo po zapiskih nadpovprečne ocene in se pripravljajo na rojenje, matice odvzameva, jih zapreva v škatlice in odloži na mrežico zadnjih vratc tako, da se z jezički lahko dotikajo čebel v panju. Če pri nadaljnjem pregledovanju naletita na matico, ki ne dosega kakovosti povprečne družine, jo uničiva in čez uro dodava matico iz prejšnje družine. Zgodi se, da tako dodana matica čez čas tudi v novi družini potegne matičnike in tako se oskrbujeva s kvalitetnim gradivom za vzrejanje mladih matic in umetnih rojev.

Zgodi se, da v kateri izmed družin matico zamenjava dvakrat na leto, najprej z

enoletno, nato z mlado matico. Zdaj se mi zdi zamenjava tako preprosta, da sem že pozabila, s kakšnimi težavami sva se spopadala pred leti. Morda bo postopek preizkusil še kdo in si olajšal že tako dovolj naporno delo.

Tudi dodajanje narejencev sva zelo poenostavila. V družini, ki ne dosega obsega normalno razvite družine, odstraniva matico, če jo ima, in toliko satov, kolikor jih ima narejenec, ki ga imamo na kozici. Odvečne sate ometava v panj, tiste sate, ki bodo ostali v panju, vstaviva na eno stran panja, nato oprhava čebele na zadnjem satu in po panju s hladno vodo. Prav tako oprhava sat, ki ga bova najprej vložila in bo v neposrednem stiku s staro družino. Sat z matico dodava nazadnje, tako pa ravnava pri vsakem postopku v panju. Tudi pri takem dodajanju še nisva imela slabih izkušenj. Želim si, da bi izkušnje koristile še komu, ki ga bo ta prispevek spodbudil za preizkus obeh načinov. Vsem želim čim manj truda pri čebelarjenju.

Bolezni čebel

VAROZA - BIČ NAŠEGA ČEBELARSTVA

STANE SAJEVEC

Pokojni tajnik MZČD Maribor Rudi Pen je leta 1986 na območju mariborske zveze (desetina slovenskega čebelarstva) zbral podatke o propadu čebeljih družin. Jeseni leta 1986 je med krmljenjem čebeljih družin za zazimljenje v Podravju propadlo od 50 do 60 odstotkov družin, v Slovenskih goricah pa celo do 85 odstotkov. Takrat čebelarji tega pogubnega pojava še nismo povsem razumeli, znanstveniki pa ga še tudi niso znali pojasniti.

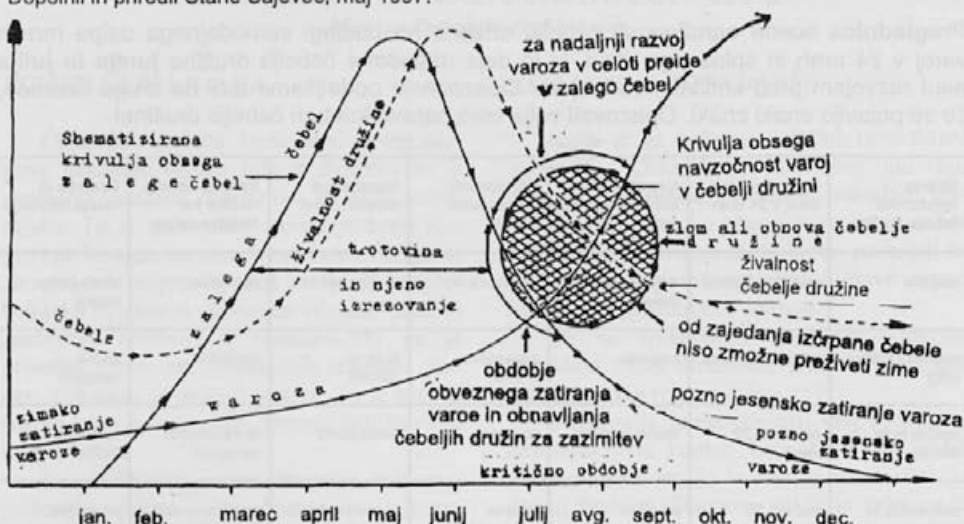
Med prvimi, ki je pojasnil splet dejavnikov poznopoletnega in zgodnjejesenskega pomora čebeljih družin je bil dr. Gerhard Liebig z Zavoda za čebelarstvo Univerze v Hohenheimu v ZR Nemčiji. V svojem delu "Varroa-Leitfaden", Landesverband Württembergischer Imker w.V., Stuttgart 1990, je objavil krivulje živalnosti čebelje družine,

ne, krivulje obsega zalege v čebelji družini in krivuljo razvoja oziroma razmnoževanja zajedalskih samičk varoze v čebelji družini med letom, če tega zajedalca ne zatiramo in ne zmanjšujemo njegovega razmnoževanja. Za potrebe našega dela v čebelarstvo izobraževalnem in strokovno debatnem klubu v Mariboru sem izvirne krivulje priredil, jih deloma grafično dopolnil in opremil s kratimi pojasnili. Graf je treba razumeti kot poenostavljen prikaz za razumevanje vzroka pomora čebeljih družin, če se v njih preveč razmnožijo zajedalske varoe, ki zajedajo predvsem zalego in šele potem odrasle čebele ali oboje skupaj.

Označeno polje - krog - časovno približno in obsežno ponazarja dejavnike, ki prispevajo k hudi biološki in fiziološki oslavitvi. Če čebelar ne ukrepa prej in na pravi na-

Shematizirani prikaz sorazmerja razvoja živalnosti čebelje družine in obseg navzočnosti zajedalskih samičk varoze v čebelji družini med letom, če je ne zatiramo.

Vir: dr. G. Liebig "Varroa-Leitfaden", Landesverband Württembergischer Imker e. V., Stuttgart 1990. Dopolnil in priredil Stane Sajevec, maj 1997.

čin, bo ob svoje čebelje družine.

Spoznanja in dognanja, na katerih temeljijo navedbe v grafu, so:

- Med razvojem čebeljih družin, torej tedaj, ko je v družini zalega (od februarja do oktobra ali novembra), se varoza razmnoži z mnogokratnikom 100 do 120 glede na izhodiščno stanje samičk varoj v čebelji družini. Varoe v zalegi čebel-delavk se podvojijo vsak mesec, v zalegi trotova pa se početverijo, in to kljub naravnemu odmiranju in osipu (odpadanju) v panju.

- Če začnejo matice ob ugodni in topli pomladi zalegati mesec dni prej kot navadno, se lahko za obstoj družine kritično število varoj pojavi cel mesec prej, kot prikazuje graf.

- Julija in avgusta je okužba z varoami iz sosednjih družin in čebelnjakov največja (zaletavanje čebel, tihi in očitni ropi med čebeljimi družinami), tudi do več sto varoj v nekaj dneh.

- Vse čebelje družine v istem čebelnjaku ali na istem stojišču niso enako dovzetne za "vzrejo" in vnovično okužbo z varoami v enakem obsegu (naravni izbor, ki naj ga čebelar odkriva in podpira nadaljnjo vzrejo potomstva čebeljih družin, "odpornih" na varozo).

- Pri razmnoževanju daje varoa prednost trotovinu in se v njej povprečno raz-

množuje od 4- do 8-krat in celo do 14,3-krat raje (Grobov, Popov, 1987, cit. po D. Todoroviču).

- Če imajo družine zalego, naravno odmre in odpade približno 20 do 30 odstotkov populacije vseh varoj - odraslih in v razvojnih fazah - na dno panja kot naravni osip. Ta naravni pojav omogoča, da lahko število živih samičk varoj v čebelji družini ocenimo s prestrežanjem in štetjem mrtvih odpadlih varoj. Zakonitosti, ki pri tem veljajo, so: Če v posamezni čebelji družini samodejno odpade deset varoj v 24 urah, to število pomnožimo z mnogokratnikom 100 in 150 in dobimo približno oceno 1000 do 1500 živih varoj v čebelji družini. Prestrežalne vložke lahko pustimo v čebeljih družinah tudi več dni (sedem dni pri čebelarjenju ob koncu tedna, devet dni pri kontroli rojilnega razpoloženja), nato preštujemo število samodejno odpadlih varoj ter njihovo število delimo s številom dni, ko smo prestrezali odpadle varoe.

- V obdobju, ko v čebeljih družinah ni zalege, pa velja drugačno spoznanje. Če v 24 urah odpade v čebelji družini ena sama varoa, je v njej približno 500 živih varoj ali ustrezno več, če je število odpadlih varoj večje. Če to število pomnožimo s številom 500, dobimo približno oceno varoj v družini (obdobje od oktobra do februarja ali marca).

Čebelarški izobraževalni in strokovno debatni klub Maribor, junij 1997, sporočila za sezonska srečanja.

Preglednica ocene ogroženosti čebelje družine na podlagi samodejnega osipa mrtvih varoj v 24 urah in splošnega vtisa, ki jo daje napadena čebelja družina **junija in julija** med razvojem pred kritičnim obdobjem. Opazovanje podaljšamo tudi na druge mesece, če se pojavijo enaki znaki. Opazovati velja tako naravo kot tudi čebelje družine!

Stopnja ogroženosti čebelje družine:	Samodejni osip varoj v 24 urah	Napadenost trovine v kotih satja	Napadenost zalege čebel delavk	Napadenost odraslih čebel	Vedenje čebelje družine kot biološke celote	Opombe in ukrepi čebelarja
majhna	manj kot 5 varoj	v posameznih celicah	ni opazna	ni opazna	normalno	opazujemo razvoj
srednja / kritični prag	od 5 do 10 varoj	pogosta	posamična (redka)	je še ni zaznati	normalno	začne ukrepati!
močna in že kritična	od 10 do 30 varoj	skoraj povsem	pogosta	posamezne	še navidezno normalno	začnemo zatirati varoo
zelo velika in kritična	več kot 30 varoj	povsem	opazna znamenja obolele zalege	poškodovani ali pohabljeni osebkii čebel	nemirna in slaba harmonija v čebelji družini kot biološki celoti	energično zatiramo varozo in rešujemo čebeljo družino!

Vir: dr. Wolfgang Ritter, "Biennenkrankheiten", Verlag Eugen Ulmer, Stuttgart 1994, str. 69 in ost.

Uporaba: Strokovna sporočila na srečanjih kluba. Prevod in priredba: Stane Sajevec, Maribor.

Gradivo izpopolnjuje vedenje o zajedalski in okuževalni škodljivosti varoze v čebeljih družinah med letnim razvojem ob tem, da se tega zajedalca v naših čebeljih družinah ne moremo znebiti. Trajno in sprotno opazovanje čebeljih družin, spremljanje stopnje ogroženosti in sprejemanje odločitev za pravočasno ukrepanje za umno, gospodarno in donosno čebelarjenje.

Preglednica nadzora in ukrepov zatiranja varoj z mravljinčno kislino na podlagi prestrazanja in štetja varoj (po dr. g. Liebigu, 1994, cit. po dr. R. Moosbeckhoferju, 1996):

- Če odpade v dveh dneh več kot tisoč varoj, je treba zatiranje ponoviti v prihodnjih dveh tednih.

- Če pri zatiranju odpade manj kot sto varoj v dveh dneh, je treba zatiranje ponoviti po štirih tednih.

- Če v 24 urah v družinah brez zalege oktobra odpade ena sama varoa, je potrebno dodatno zatiranje varoje v čebelji družini, in to obvezno in čim prej, kar v grafu opredeljujem kot poznojesensko in zimsko zatiranje varoe (oktober, november, december in januar, februar).

Navzočnost varoj v zimski gruči še dodatno slabi dolgožive zimske čebele delavke, ki so temelj za spomladansko obnovo čebelje družine. Le-te imajo že po naravi majhen potencial obnavljanja, tako da sto dolgoživih čebel lahko vzredi le 112 nadomestnih spomladanskih čebel. Za ta čas spomladi govorimo o dinamičnem ravnotežju v čebelji družini, ko se izvali toliko čebel delavk, kolikor jih dnevno povprečno tudi odmre, zato je tako pomembno, da fiziološko neizčrpano generacijo zimskih čebel ohranimo živo in zdravo.

Zbral in priredil:
Stane Sajevec

ČEBELNJAK ANTONA JANŠE - TEGOBE ZAVAROVANEGA ČEBELJNAKA

Marjan Debelak, dipl.inž.arh.

POMEN ČEBELNJAKA

Čebelnjak Antona Janše stoji poleg njegove nekdanje rojstne hiše v Breznici in je spomenik našemu slavnemu in zaslužnemu rojaku. To je spominsko znamenje kraja njegovega bivanja na očetovem domu, ki ga je zapustil šele sedem let pred smrtjo. V tem čebelnjaku in njegovi okolici so vtisnjeni sledovi Janševega druženja s čebelami, ki ga je privedlo v sam vrh čebelarških učiteljev, piscev, praktikov in znanstvenikov. To je svet in čaščen kraj ne le za naše, temveč tudi številne tuje čebelarje.

Ta čebelnjak pa je tudi dragocen kulturno-pričevalni prikaz naše bogate in izjemne stavbne dediščine.

Doprni kip Antona Janše pred osnovno šolo v Zabreznici.

ZASLUGE ANTONA JANŠE

Janša si je pošteno zaslužil ta skromni spomenik. Celo bolj, kot smo mu bili pripravljeni priznati v tistem narodno prebuditvenem času, ko smo domala vsem našim pesnikom, pisateljem in še komu podarjali in odkupovali ali preprosto jemali njihove rojstne hiše in jih spreminjali v muzeje.

Če se sprehodimo po poti kulturne dediščine okoli Breznice, srečamo kar štiri take muzejske rojstne hiše.

S čim si je Janša prislužil vsaj spominski čebelnjak? Na kratko. Leta 1766, ko je bil Janša star 32 let, je iz rojstne vasi odšel na Dunaj študirat slikarstvo, saj si je želel na ta način služiti kruh. Do tedaj je čebelaril in se poglobljajal v skrivnostno življenje čebel samo ljubiteljsko, kot bi dejali danes. Od takega opravila pa ni kruha. Po treh letih slikarskega študija pa je leta 1769 sprejel ponudbo, da postane vodilni čebelar Nižjeavstrijske gospodarske družbe na Dunaju. Tako se je znova in dokončno vrnil na tisto področje, ki ga je najbolj veselilo in za kar je bil najbolj nadarjen. amo leto pozneje, 1770, se je Janše že vpisal v čebelarško zgodovino. Postal je prvi cesarsko-kraljevi učitelj čebelarstva v Augartnu na Dunaju. Poučeval in prikazoval je za tisti čas najnaprednejše in najuspešnejše čebelarjenje. V nenavadno kratkem času treh let je ob vsem

Označena pot kulturne dediščine, ki vodi k rojstnim hišam Prešerna, Čopa, Jalna in Finžgarja ter k čebelnjaku A. Janše.

svojem delu s šolo in velikim čebelarstvom prelihl svoje briljantno znanje v dve čebelarški knjigi; po smrti je z njima zaslovel po vsem čebelarškem svetu.

ZGODOVINA JANŠEVEGA ČEBELNJAKA

Čebelnjak ob kajži na »Kuharjevini« je postavil Antonov oče, najverjetneje prav v letu njegovega rojstva, 1734.

Prvotni čebelnjak je stal še leta 1877. »Ker pa se je bilo bati, da se utegne pod težko snežno odejo podreti in pod seboj pokopati čebele, sva ga omenjenega leta brezniški župnik Kramar in Janez Jalen, tedanji lastnik Kuharjevine, podrla. Na njegovem mestu sta postavila enako velik, nov čebelnjak, v njem pa pustila kot nekak spomin hrastov tram iz starega Janševega čebelnjaka.« Citat je vzet iz knjižice »Po bečelah se vizej!«, Stane Mihelič, 1994.

Leta 1965, ko je tudi ta čebelnjak popolnoma dotrajal, ga je na istem mestu obnovila skupina zavednih in požrtvovalnih okoliških čebelarjev pod vodstvom in navdihom domoljubnega Velka Razingerja. Ta Janšev čebelnjak stoji še zdaj.

IZ SLAVNOSTNEGA NAGOVORA VELKA RAZINGERJA OB ODPRTJU (DRUGIČ) OBNOVLJENEGA JANŠEVEGA ČEBELNJAKA NA BREZNICI, 15. AVGUSTA 1965

(Tekst se je ohranil v rokopisu in sem ga za to priložnost nekoliko skrajšal. Mesta skrajšav sem označil s pikami. Rokopis hrani ČZS.)

Dragi čebelarji/-ke, dragi gostje, dragi prijatelji, draga naša mladina!

Zbrali smo se in sedaj stojimo tu, pred čebelnjakom in pred zidovi hiše, njegove rojstne hiše, našega največjega čebelarja, našega čebelarškega genija, ki je postavil temelje, temelje naprednemu čebelarstvu - pred njegovo rojstno hišo, našega Antona Janše, našega Kuharjevga Toneja.

Njegove rojstne hiše ni več - bila je lesena, dotrajala je, nasledniki so jo podrli in napravili novo, tole tu spodaj.

Zidovi še vsi stoje, zidovi hiše in kamre, v kateri se je rodil, dne 20.2.1734 naš mali tonček, naš Anton Janša.

Njegovi predniki so čebelarili, zato je bil pri hiši čebelnjak. Ohranjeni podatki so bolj skromni in zato vemo o tem bolj malo.

Menda je bil že star in dotrajan, zato je gospodar, kasneje, napravil novega. V tega so vgradili bruno iz Janševega. Po dobljenih informacijah je to bruno sedaj v Celju.

Ta čebelnjak so nasledniki uporabljali in vzdrževali za čebele in tudi druge namene.

Dotrajal je tudi ta čebelnjak. Pretila mu je nevarnost, da ga sneg zruši in podere.

Ohranitev tega čebelnjaka, tega kulturnega spomenika, je bila moja velika skrb(...)

Dne 29.1.1964 je Zavod za spomeniško varstvo Kranj poslal dopis, s katerim proglašča Janšev čebelnjak za kulturni spomenik.

Dne 4.3.1964 smo imeli komisijski ogled in sprejeli podrobni program obnove del za Janšev čebelnjak, njegovo rojstno hišo in bližnjo okolico.

Navzoči: Jernej Šuštaršič, Zavod za spomeniško varstvo Kranj, Valko Razinger in Anton Špendov, Čebelarška družina A.J., Franc Resman, ČD Radouljica, Rudi Rakovec, Muzej Radouljica, Drago Korbar, ČD Blejska Dobrava, Jože Dolenc, gradbenik, gospodinja in njen mož.

S tem je bil začrtan program in temelji vsemu nadaljnjemu delu.

Denarja pa nismo imeli, zato je bila naša prva skrb, zbiranje denarnih sredstev(...) Na sestanku ČD A.J. Breznica, dne 30. maja 1965, je družina sprejela podrobni program obnove del.

V ožji delovni odbor so bili določeni: V.Razinger, A.Špendov in D.Korbar(...)

Ožji odbor se je stalno sestajal in tako imel permanentno sejo. Vsa dela na če-

čebelnjaku, zemeljska dela in sanitarije je izvršil v svojem delokrogu.

Čebelnjak smo obnovili in ga prilagodili nekako taki obliki kot so jo imeli čebelnjaki v času A. Janše, po našem po-deželju, v sporazumu in soglasju z Za-vodom za spomeniško varstvo Kranj. Verjetno ni v temle čebelnjaku nobenega dela iz Janševega. Čebelnjak pa stoji še vedno na istem mestu kot nekoč Janšev.(...)

Čebelnjak je sedaj obnovljen(...)

Zahvaljujem se mojima najtesne-jšima sodelavcema A. Špendovu in Dragu Korbarju ter gospodnji za njeno vese-transko naklonjenost tekom vseh del(...) Istotako se zahvaljujem vsem ostalim, ki ste na ta ali oni način pripomogli, da smo to delo dovršili.

Dovolite, da končam.

Anton Janša je umrl, star niti 40 let, ali točno 39 let 3 mesece in 25 dni. V svoji kratki življenjski dobi je postavil čebelarstvu tako trdne temelje, da ga danes pozna že ves čebelarški svet.

Bodi ta čebelnjak skoromen spomenik, njegovemu velikemu poslanstvu, nam pa memento k vztrajnemu delu in napredku.

Živel naš rojak »Kuharjev Tonej« in slava njegovemu delu!

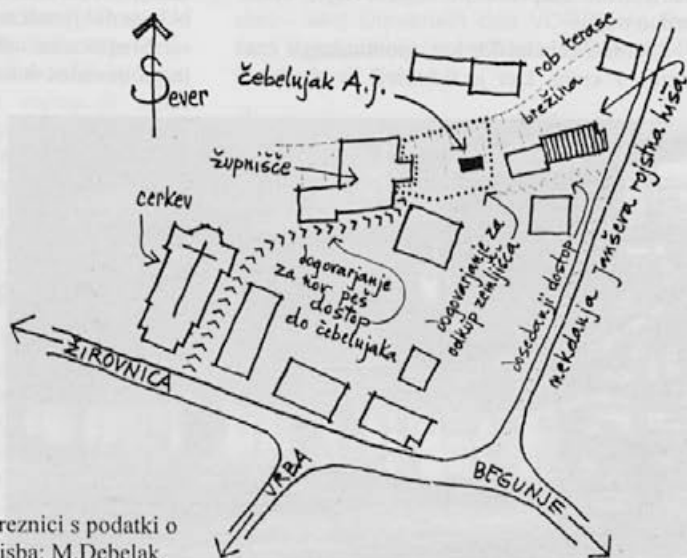
TEGOBE ZAŠČITENEGA ČEBELNJAKA

Leta 1986 je občina Jesenice razglasila Janšev čebelnjak za najstrožje zavarovani kulturno-zgodovinski spomenik, ki določa: varovanje spomenika v celoti; neokrnjenost in izvornost; dovoljena dejavnost mora služiti potrebam varstva in potrebam konserviranja ter restavriranja spomenika; kakršen koli poseg je mogoč le z dovoljenjem in pod pogoji, ki jih predpiše pristojna spomeniška služba.

Vse naj bi bilo lepo in prav. Pa žal ni tako. Največja težava je v tem, da čebelnjak stoji na zasebnem zemljišču in je obkrožen s stanovanjskimi hišami, ki so nastale v več kot dvesto letih in se še množijo. Dostop do čebelnjaka je bil doslej le preko zasebnega dvorišča in vrta.

Čebelarska družina iz Breznice, imenovana po Antonu Janši, že vrsto let opozarja pristojne ustanove na težavno, celo nevdržne razmere pri vzdrževanju čebelnjaka in organizaciji ogleda tega spomenika. Skoraj vsa skrb, delo in stroški za vzdrževanje čebelnjaka bremenijo posamezne člane te družine. Tudi zdajšnja lastnica zemljišča, na katerem stoji čebelnjak, Marija Černe, zdaj že oslabela in v visoki starosti, ne more več sprejemati in skrbeti za obiskovalce spomenika, čeprav je vse doslej to, kljub vsem nevsččnostim, požrtvovalno opajljala brez odškodnine.

Čebelarska družina Antona Janše je 31.1.1994 poslala ZČDS dopis in v njem

Položaj čebelnjaka A.J. v Breznici s podatki o novih predlogih ureditve. Risba: M. Debelak.

Na tem mestu in v takem čebelnjaku je v domačem kraju čebelaril A. Janša.

predlagala dve možnosti: odkup celotne domačije ali dela stavbe in zemljišča ter ureditev dostopa do čebelnjaka, v nasprotnem primeru pa preselitev čebelnjaka.

Ta dopis je sprožil o Janševem čebelnjaku maratonske razprave in neštete seje, ki še vedno trajajo.

Selitev čebelnjaka kot spominskega znamenja v kraju, kjer je čebelaril in bil doma

Čebelnjak A. Janše in zemljišče okoli njega s prednje, jugovzhodne strani.

Anton Janša, seveda v nobenem primeru ne pride v poštev. To so zelo odločno in utemeljeno pojasnili pristojni z Zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine.

Zdaj potekajo pogajanja za odkup zemljišča, na katerem stoji čebelnjak, tako da bi le-ta dobil tudi nov dostop.

Sredstva za odkup naj bi dobili s pristojnega ministrstva oziroma iz državnih sredstev

Čebelnjak A. Janše z južne strani.

Letošnji komisijski ogled čebelnjaka in njegove problematike. Vse fotografije: M. Debelak.

za kulturne namene.

V igri je kulturno-zgodovinski spomenik državnega in celo mednarodnega pomena in v vigri je svetovni čebelarški kongres - Apimondia v naši državi, saj tedaj pričakujemo izjemno velik obisk Janševega čebelnjaka.

Kljub temu pa bo potrebno še veliko dodatnih sredstev in dela za dostojno ureditev in redno vzdrževanje čebelnjaka in zemljišča ter vse bližnje okolice z novim dostopom. Pri tem bo nujno tako naše čebelarsko sodelovanje kot naši radodarni prispevki.

Upajmo na ugoden razplet!

Iz tuje literature

ŽIVLJENJE VAROJ V ZALEŽENIH CELICAH ČEBEL - NOV DOKUMENTARNI FILM IZ LIEBEFELDA

Pri čebelarški sekciji inštituta v Liebefeldu so med leti 1990 in 1995 intenzivno in uspešno raziskovali varoe. Preučevali so razmnoževanje in orientacijo varoj v čebelji zalegi. Delo in rezultate so prikazali v zelo uspešnem videofilmu. Zamisel o uporabi prosojnih celic pri raziskavi je omogočila, da so lahko posneli, kako varoe parazitirajo čebelje bube (in ličinke). Posnetki kažejo, kako varoa mati (tj. tista, ki je v celico prišla iz panja) v celici leže jajčeca, kako se zležejo mlade varoe in kako odraščajo. To se navadno dogaja v čebeljem gnezdu v popolni temi. To je prvič, da razvoj varoe lahko vidimo na videofilmu. Raziskovalci so tudi dognali, kako se varoe, ki so brez oči, v temi orientirajo. Pri

tem so odkrili dišeče snovi, ki privabljajo varoe. Končni cilj teh raziskav je ponuditi praksi biološko metodo za zatiranje varoe.

Videofilm je opremljen s splošno razumljivim komentarjem, traja pa približno 25 minut. Posebno je primeren za predvajanje v čebelarskih organizacijah. Po 350 ASch jih je mogoče pisno naročiti pri: Video - und Diaverleih des VDRB, c/o Robert Huber, Hofackerstrasse 7, CH - 8546 Gundetswil, Schweiz.

Po nemškem originalu P. Fluri:
Das Leben der Varroamilben in den
Brutzellen der Bienen - ein neuer Dokument
aus Liebefeld, Bienenvater 117 (1996), 343,
priredil prof. dr. J. Senegačnik.

PAST ZA VOŠČENO VEŠČO

Čebelarški časopis "Avstralski čebelar" je v majski številki poročal o preprosti pasti za lovljenje voščene veščice v bližini panjev. Past je preizkusil David Cater in ugotovil, da dobro deluje in da je z njo ulovil veliko voščenenih veščic, ki so stikale okoli panjev in iskale zapuščeno satje.

Uporabil je plastenko od naravnega sadnega soka. V plastenko je natočil tekočino,

narejeno iz skodelice kisa, skodelice sladkorja in narezanih bananinih olupkov. Sladkor je raztopil v majhni količini tople vode.

Steklenico je obesil na drevo v bližini panjev in povečal vhod vanjo. Po nekaj dneh je bilo poleg drugega mrčesa v steklenici tudi precej voščenenih veščic.

Iz *Australasian Beekeeper*, 5/95,
prevedel J. Mihelič

MOJE ČEBELICE

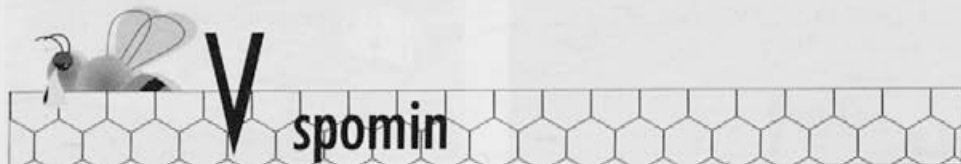
*Od jutra do mraka iz panja hitijo,
da našle bi cvetje z mano sladkó,
v skupnosti svoji res složno živijo
in čuvajo matico svojo skrbno.*

*Rad bi pokukal v njihove panje,
rad bi spoznal njih delo sleherni dan,
da bi olajšal jim napore vsakdanje,
poslušal šumenje, njih govor neznan.*

*Brez pikov čebeljih to pač ne pojde,
saj branijo domek, kraljico in med,
ko pa se vsede roj tjakaj na brade,
hitro pripravim nov domek jim spet.*

*Letajte, letajte vse moje čebele,
zdaj je v cvetju že nova pomlad!
Naj bodo torej vse žene vesele,
ko bomo točili medeni zaklad!*

Franci Hudomal
Ravne nad Šoštanjem

NIKOLAJ FERENČIČ

Aprila letos smo se pri Murški Soboti poslovili od 85-letnega dolgoletnega člana naše zveze Nikolaj Ferenciča. Čebelarji prapor naše območne zveze se je spoštljivo zadnjikrat priklonil človeku, ki je veliko storil za razcvet in napredek prekmurskega čebelarstva. Opravljal je vse pomembne funkcije v nekdanji občinski, zdaj območni zvezi ČD Murska Sobota. V različnih obdobjih je bil njen predsednik, tajnik in blagajnik. Bil nam je iskren prijatelj in učitelj. Za svoje delo je prejel odličje Antona Janše II. in I. stopnje. Družinsko čebelarstvo uspešno nadaljuje njegov sin.

Območna zveza ČD
Murska Sobota

ANTON KLINC

Na letošnjo veliko soboto smo se dobrepoljski čebelarji zadnjikrat s praporom poslovili od našega najstarejšega čebelarja in člana našega društva Antona Klinca. Rodil se je leta 1915 v Kopoljah. Izučil se je za mizarja, vendar je bilo takrat težko dobiti zaposlitev, zato je opravljal le priložnostna dela in se tako preživil. Ko je bil star 14 let je v gozdu našel roj čebel, ga ogrebel in

naselil v panj. Tako je poleg očeta in brata Staneta začel čebelariti tudi on, saj je bilo čebelarjenje pri hiši že stara tradicija. Leta 1942 se je poročil in si ustvaril dom in družino. Vojna Vihra je tudi njega potegnila v svoj vrtinec, vendar je po čudežu ušel smrti in prispel domov. Po vojni se je zaposlil šele leta 1954 v Stolni Dobrepolje, leta 1975 pa se je upokojil. Ves čas pa je mislil na čebele. Bil je med največjimi dobrepoljskimi čebelarji, saj je čebelaril tudi s petdesetimi čebeljimi družinami. Rad je pomagal drugim, zlasti mlajšim čebelarjem in marsikateremu podaril zajeten roj čebel. Ves čas je bil član naše čebelarke organizacije in je deloval tudi v organih društva. Za svoje delo je prejel odličje Antona Janše II. stopnje. Poskrbel je tudi za naslednika, saj je marsikatero čebelarstvo skrivnost razodel svojemu vnuku, ki je postal že skoraj pravi čebelar.

Spominjali se ga bomo kot dobrega tovariša, njegovemu vnuku pa bomo pomagali po naših najboljših močeh.

Čebelarstvo društvo
Dobrepolje

JANEZ ŠTEFANIČ

Januarja letos je v 83. letu starosti umrl naš dolgoletni čebelar Janez Štefanič iz Kapljišč pri Podzemlju. Bil je eden redkih naprednih kmetov, ki je poleg kmetovanja tudi čebelaril. Čebelariti je začel že pri 16 letih. V njegovem čebelnjaku je bilo vedno od 40 do 50 čebeljih družin v AŽ panjih. Žal pa je v zadnjih 10 letih zaradi bolezni moral opustiti čebelarjenje. Njegov čebelnjak je

vrsto let sameval prazen, zdaj pa na novo oživ-
lja čebelarjenje njegov sin.

Pokojni Janez je bil vesten in prizadeven čebelar. Bil je aktiven član čebelarskega društva. Rad je pomagal in svetoval mlajšim začetnikom čebelarjem. Čebelarji in vsi kmetovalci ga bomo ohranili v najlepšem spominu.

**Čebelarsko društvo
Metlika**

ŠTEFAN GOJZDNIKAR

Aprila 1997 smo se za vedno poslovili od našega znanega čebelarja Štefana Gojzdnikarja. Rodil se je leta 1932 v Matkah pri Preboldu.

Čebelariti je začel leta 1949 in pri tem delu vztrajal vse do zadnjih dni svojega življenja.

Zaposlen je bil pri podjetju Medex iz Ljubljane kot poklicni čebelar-delavec na domu. V tem obdobju je skupaj s svojo prizadevno ženo oskrboval več kot 250 čebeljih družin ter prideloval matični mleček, med in cvetni prah. Matice za svoje potrebe je vzrejal sam. Zelo dejaven je bil tudi v društvenem življenju. Do preselitve v Tabor je bil predsednik Čebelarske družine Prebold. Kmalu po preselitvi so ga tudi tamkajšnji čebelarji izvolili za predsednika Čebelarske družine Tabor in to je ostal vse do svoje prezgodnje smrti. Že to kaže, kako cenjen in ugleden čebelar je bil. V Preboldu je bil zaposlen v tekstilni tovarni, zaradi ljubezni do zemlje in čebel pa si je v Taboru kupil manjšo kmetijo in na njej z veseljem kmetoval in čebelaril.

Za svoje delo in zasluge v čebelarstvu je prejel vsa tri odličja Antona Janše (I. II. in III.). Prejel je tudi več priznanj Občinske čebelarske zveze Žalec ter podjetja Medex za proizvodne uspehe, saj je precej pripomogel k razvoju tega podjetja.

Prijatelja številnih ljudi, ljubitelja narave in predvsem čebel se bomo še dolgo spominjali Taborčani in čebelarji iz bližnje in daljne okolice.

**M. Gržina
za ČD Tabor**

JOŽE PLUT

Nepričakovano je usoda iz naših vrst iztrgala velikega ljubitelja čebel in narave Jožeta Pluta. Omahnil je prav tedaj, ko so njegove čebele začele po zimskem spanju graditi satje. Bil je vzoren čebelar. Ko se je upokojil, je skoraj vse dni preživel pri čebelnjaku. Pozimi je izdeloval različne satnice za člane našega društva. Za čebelarske zasluge je prejel odličji Antona Janše III.

in II. stopnje. Srebrno odličje ga, žal ni moglo več razveseliti, ker mu je to preprečila zahrbtna bolezen. K večnemu počitku smo ga pospremili tudi člani čebelarji. Izgubili smo zvestega člana, v naših vrstah pa bo zdaj ostala praznina. V upanju, da čebele ne bodo ostale same, jih je zapustil ženi Jelki in sinu Jožetu, ki jih bosta oskrbovala in se ob tem spominjala gospodarja in očeta.

Spominjali se ga bomo tudi mi čebelarji in ga ohranili v prijaznem spominu.

**Čebelarska družina
Dvor pri Žužemberku**

VALENTIN SUŠNIK

Ko se je narava začela prebujati iz zimskega spanja - torej na pragu pomladi, smo se člani Čebelarske družine Smlednik z bolečino v srcu poslovili od našega dolgoletnega člana Valentina Sušnika iz Sp. Pirnič pri Medvodah. Rojen je bil leta 1915 na Jezerskem, član ČD Smlednik pa je postal leta 1970.

Tisto malo prostega časa, ki mu ga je v življenju ostajalo, je namenjal čebelicam, in to vse do zadnjih dni.

Čebelarsko društvo mu je podelilo odličje Antona Janše II. stopnje.

Med nami ga ni več, nanj ostajajo le lepi spomini.

**Čebelarska družina
Smlednik**

HEKTOR ŠTAKUL

Zadnji dan meseca maja smo se na šempetarskem pokopališču poslovili od dolgoletnega člana našega društva Hektorja Štakula.

V domačem vrtu se je usedel čebelji roj in zapeljal Hektorja v čebelarsko družino. Veliko učenja in potrpljenja je bilo potrebnega, da je po nekaj letih postal znan in izkušen čebelar. Med prvimi je preuredil tovornjak v prevozni čebelnjak in z njim iskal pasišča po slovenskih in hrvaških pokrajinah.

Vključil se je v društveno življenje. Uspešno je čebelaril polnih 32 let. Za njegovo dolgoletno delo poverjenika in člana izvršnega odbora je prejel odličje Antona Janše III. stopnje. Čeprav so mu v zadnjem letu zaradi boleznih pešale telesne moči, je vestno skrbel za svoje ljubljene. Tako še danes, ko Hektorja ni več med nami, v svoje panje prinašajo dobrote narave.

Ohranili ga bomo v spoštljivem spominu.

**Čebelarsko društvo
Šempeter pri Novi Gorici**

Iz društvenega življenja

DEVETDESET LET ČEBELARSKE DRUŽINE GORJE

JANEZ MIHELČ

Čebelarji ČD Gorje so lani, v bližini kraja, v dolini Radovne med Mežakljo in Pokljuko, praznovali 90 letnico družine in podelili priznanja. Proslave se je udeležilo veliko domačih čebelarjev in gostov. Predsednik družine g. Jože Kosmač je orisal zgodovino čebelarstva v Gorjah in dejal:

Slovenci so že nekdanj veljali za dobre čebelarje. Vabili so jih v tujino in nekateri so se uveljavili kot priznani strokovnjaki. Zgodovinarji pravijo, da so Slovani znanje o delu s čebelami, oziroma o čebelarjenju, prinesli že iz pradavnine.

Ljudem so čebele vedno veliko pomenile, ker so jim nabirale pomembno sla-

dilo – strd in pridelale tudi vosek za razsvetljavo. Pomenile so jim tudi sprostitvev in veselje po napornem delu. Gospa I. Grilšak je zapisala, da je čebelarstvo poezija kmetijstva in je imelo poleg tega tudi kulturno poslanstvo. Poslikani panji so bili ponos lastniku, mimoidočim pa tudi vroduk.

Da je bilo čebelarstvo v Gorjah in okolici že zdavnaj zelo razvito, so še pred nedavnim pričali številni čebelnjaki. Nekaj se jih je še ohranilo v prvotni obliki, nekaj jih je propadlo ali so opuščeni oziroma so lastniki spremenili njihovo namembnost. V zadnjem času je bilo zgrajenih več novih. Dokaz o nekdanjem pomenu čebelarstva v Gorjah so tudi najlepše lokacije stojišč čebelnjakov ob hišah ali na polju. O tem pričajo besedna izročila in nekateri zapiski.

S čebelarstvo so se ukvarjali različni sloji prebivalstva od kajzarjev do kmetov, do učiteljev in duhovnikov. Gojili so jih številni naprednejši kmetje, ki so se zavedali pomena čebel za boljši pridelek v sadovnjaku in na polju. Velik čebelnjak je imelo tudi gorjansko župnišče.

V Gorjah se je rodil in deloval strokovnjak Jernej Černe (1875-1906), ki je že uporabljal panje z premičnim satjem. Po letu 1900 so gorjanski čebelarji začutili potrebo po združevanju, leta 1905 pa so na ustanovnem sestanku izvolili pripravljalni odbor za ustanovitev društva. Leta 1906 je 25 čebelarjev ustanovilo podružnico Slovenskega čebelarskega društva in sprejelo pravila društva.

Dogovorili so se za prodajo čebel in pripravili 250 panjev. Začeli so tudi z vzrejo matic, saj so se poleg čebel dobro prodajale. Prodaja je cvetela zaradi dobro vpeljane trgovine, ki jo je vodil Mihael Ambrožič iz Mojstrane, kasneje pa mlajši Jan Strgar iz Bohinja. Čebele in matice

Podelitev odličij najzaslužnejšim članom.

Foto: J. Mihelič

Proslava je bila v čudoviti dolini Radovne.

Foto: J. Mihelič

sta prodajala skoraj po vsem svetu (Evropa, Afrika, Avstralija in pozneje Amerika). Prva svetovna vojna je razvoj čebelarstva zavrnila, po vojni pa se je razvilo na novo, obnovila se je tudi trgovina s čebelami. Več gorjanskih čebelarjev je sodelovalo s Strgarjem pri vzreji matic, predvsem Vinko Rožič in Jakob Polda.

Leta 1962 so organizirali opazovalno postajo gozdnega medenja na Rudnem polju. Za prevoze na pašo so kupili poseben voz, ki je ohranjen še danes in si ga lahko ogledamo v čebelarškem muzeju v Radovljici. Z njim so prevažali čebele na gozdno pašo na Pokljuko in v Radovno, jeseni pa na ajdovo pašo v okolico Kranja. Bera je bila za prevažalce dobra, doma pa je paša včasih zatajila, zato se je uveljavil rek, da čebela ne da kruha, če pa da, da pogačo.

Najslabše obdobje za gorjansko čebelarstvo je bilo obdobje med drugo svetovno vojno in nekaj let po njej. Po vojni je primanjkovalo sladkorja za zimsko krmljenje, hkrati pa je bilo tudi čebelarstvo premalo cenjeno. Čebel ni bilo mogoče prodajati. Številni starejši čebelarji so omagali in niso dobili naslednikov, nekateri mlajši so padli v vojni ali se zaposlili v industriji, zato je več čebelnjakov ostalih praznih.

Z veseljem ugotavljamo, da se je v zadnjem desetletju v Gorjah spet pojavilo več čebelnjakov. Zanimanje za čebelarstvo spet oživlja. Število čebelarjev se je spet

povečalo na več kot 20, od katerih ima vsak 6- 20 čebeljih družin, skupaj približno 160 panjev. Danes je težje čebelariti kot včasih. Zaradi preusmeritve kmetij v živinorejo in intenzivnega pridelovanja travinje je cvetlična paša veliko slabša. Podobno je tudi z uporabo kemičnih sredstev za zatiranje plevela, saj so ob nepravilni uporabi lahko usodna za čebele. Kljub težavam je čebelarstvo še vedno perspektivna kmetijska panoga. Poiskati in izrabiti je treba dobro gozdno pašo. Za številne je čebelarstvo dopolnilna dejavnost in dodaten zaslužek.

Verjetno lahko predvidevamo, da se bodo ljudje vedno bolj vračali k naravi in da jim bosta zdrava hrana in naravni domači med precej pomembnejša kot zdaj. Turistične kmetije bi lahko vključile čebelje pridelke domačih čebelarjev v svojo ponudbo ali pa bi se tudi same ukvarjale s čebelarstvom.

Lep in urejen čebelnjak bi lepo dopolnjeval videz posamezne kmetije in naselja. Prispeval bi k značilni podobi gorenjske krajine ter privabljal domače in tuje goste. K uspehu bi veliko pripomoglo boljše trženje medu in drugih čebeljih pridelkov, kontrola kakovosti in lična embalaža.

Nato je predsednik izročil odličja A.J. najzaslužnejšim čebelarjem. Odličje Antona Janše II. stopnje je prejel Jože Kosmač, odličja A.J. III. stopnje pa so prejeli Jože Lipovec, Maček Franc in Bojan Gorenc.

SPOMIN NA DOLGOLETNEGA PROFESORJA SREDNJE KMETIJSKE ŠOLE V MARIBORU FRANCA LOBNIKA ST.

STANE SAJEVEC

Ob 125-letnici Srednje kmetijske šole v Mariboru

Letos mineva sedem let, odkar smo se poslovili od Franca Lobnika st., pedagoga, čebelarkega prosvetitelja, planinca in navdse dobrega družinskega očeta in moža. Pokojni Franc Lobnik st. se je rodil 4. maja 1914 v kmečki družini v Razvanju pri Mariboru. Za vedno je zatisnil svoje oči 15. avgusta 1991, kljub temu pa ohranjamo spoštljiv spomin nanj. Kot učitelj je služboval v Apačah in Radgoni v Pomurju, v Ločah, kjer je bil tudi ravnatelj šole, v Žičah in v Skomarju na Pohorju. Tam so pod njegovim vodstvom po drugi svetovni vojni zgradili novo šolsko poslopje.

Sam je razlagal, da so bila to najlepša leta njegovega življenja, čeprav je družina živela v Slovenskih Konjicah, kamor se je ob sobotah vračal. Od leta 1953 do leta 1958 je poučeval na nižji gimnaziji v Konjicah, od tam pa se je z družino preselil v Maribor in postal pedagoški vodja v internatu Srednje kmetijske šole v Mariboru. Takrat je bilo v navadi, da so pedagogi stanovali v stavbi šole in internata, tako da so bili službi na voljo 24 ur na dan. Ker sem bil tedaj dijak četrtega letnika te šole, bival pa sem v internatu, sva se s pokojni-

kom prvič srečala v šolskem letu 1958/59. Najino prvo srečanje je bilo nekoliko burno, saj je kot pedagoški vodja v internatu prišel delat "red". Sam sem bil tedaj nekoliko samosvoj dijak - organizator ljudske tehnike na šoli in v internatu. Tisto leto je zdaj že tudi pokojni strokovni učitelj Jakob Raner opustil oskrbo šolskih čebel in odšel v ZR Nemčijo. Ker je bilo tisto leto neko zvezno jugoslovansko tekmovanje društev ljudske tehnike v srednjih šolah, smo organizatorji ljudske tehnike na šoli videli svojo možnost v "novi" dejavnosti, to je v čebelarstvem krožku. Takrat je bil učni program na tej šoli usmerjen zlasti v praktični pouk, saj smo imeli praktičnega dela kar 12 ur na teden, poleg tega pa še "dežurstva" v govejem hlevu in svinjaku ter pri merjenju temperatur v vinogradu in izračunavanju inkubacijske dobe v t.i. protiperonospori službi. Šola je sicer v svojih vinogradih sama vodila to službo.

Čebelarški krožek je bil med dijaki zelo priljubljena dejavnost. Od približno 450 učencev šole je namreč predavanja o čebelarstvu v prvih mesecih poslušalo celo 90 slušateljev, pred zadnjo konferenco spomladi, ko so se "gullili" za ocene, pa je krožku ostalo zvestih približno 30 slušateljev. Prof. Franc Lobnik je moral zaradi pomanjkanja prostora svoja predavanja dijakom imeti kar trikrat na teden. To je bilo mogoče le zato, ker smo samo vprašali, kateri razred je prost in kje se naj dijaki zberejo po pouku. Le za dekleta je bilo nekoliko bolj nerodno, ker so stanovala v dekliškem internatu na Mladinski ul. 9, tako da so morale na predavanja prihajati približno 1500 m daleč.

Šolski čebelnjak je bil nameščen v Ribniškem selu, približno 3 km stran od šole, na posestvu "Grajski log". Vodstvo šole je dijakom, članom čebelarkega krožka dovolilo, da so leseno uto za 10 AŽ panjev preselili v park pred šolo. Skupaj z uto

smo preselili tudi šest ali sedem živih čebeljih družin. Vodstvo šole nam je priskrbelo za prevoz traktor "Ferguson" s prikolico in voznika, drugo pa smo storili sami.

Ko so bili panji s čebelami v parku, se je lahko začel tudi praktični pouk čebelarstva; brezplačno ga je vodil prof. Franc Lobnik st.

Ker smo imeli dijaki, člani ljudske tehnike in čebelarškega krožka zelo bujno domišljijo, hkrati pa smo se nekateri v zasebnih tečajih naučili pisati na pisalni stroj, smo začeli pisati prošnjice za darila čebelarškemu krožku, da bi ta lahko delal.

Tako smo glavno Zadružno zvezo Slovenije - odbor za čebelarstvo (njegov predsednik je bil Maks Krmelj, njegova hči Marta pa moja sošolka v razredu - tako, da je delovala tudi nujno potrebna obveščevalna služba) zaprosili, naj nam podari nekaj panjev. Glavna Zadružna zveza Slovenije - odbor za čebelarstvo pod vodstvom Maksa Krmelja in dr. Jožeta Riharja, profesorja predmeta čebelarstvo na agronomski fakulteti in znanstvenega sodelavca za čebelarstvo pri Kmetijskem inštitutu Slovenije - je odobrila prošnjo dijakov in šoli podarila trideset dvonakladnih panjev in potrebne satnice. Ko je vse to po železnici prispelo v Maribor, smo člani čebelarškega krožka med prostim časom panje ponosno pripeljali pred stavbo šole. Prevoz nam je tudi tokrat odobrilo vodstvo šole. Nismo pa vedeli, kam naj nove panje in drugo opremo shranimo; ta-

ko so nam dodelili ločen del podstrešja nad odrom kulturne dvorane. Na podstrešje je bilo mogoče priti s stopniška stavbe, v kateri je stanoval prof. Franc Lobnik st., in iz "galerije" dvorane. Tja smo znosili 30 dvonakladnih LR panjev in škatle s satnicami, 600 kosov satnic pa v bolj varen prostor. Na podstrešju pa smo dijaki tedaj našli na sankah deset povsem novih podolgovatih panjev s satniki, približno za dve višini kranjiča in približno toliko dolgih. Šele takrat sem zvedel, da je konstruktor tega panja prof. Franc Lobnik st. Kot učitelj čebelarstva na Srednji kmetijski šoli v Mariboru jih je nameraval naseliti in z njimi

Pokojni Franc Lobnik st. je kot specialni pedagog učil na posebni šoli Gustava Šilih. Za to delo je prejel leta 1969 posebno priznanje, podobno pa tudi leta 1981.

Čebelariti je začel že kot otrok kmečkih staršev. Aktivno je čebelaril že pred drugo svetovno vojno, bil pa je tudi predsednik Čebelarškega društva Slovenske Konjice. V tem kraju je skonstruiral svoj panjski sistem. Tudi na področju čebelarstva je prejel več priznanj. Od čebelarškega društva Maribor-okolica je leta 1965 prejel odličje Antona Janše II. stopnje, leta 1973 pa od ZČDS tudi odličje Antona Janše I. stopnje.

- Ob obletnicah različnih čebelarških organizacij, npr. ČD Ptuj 1984, ČD Peter Močnik - Maribor Studenci-Pekre je prejel zlati plaketi za svoja čebelarška predavanja, saj prošnji te vrste ni nikoli zavrnil.

STROKOVNA ESKURZIJA ČD MURSKA SOBOTA NA MADŽARSKO

ŠTEFAN SAPAČ

Čebelarско društvo Murska Sobota je v minulih letih priredilo več strokovnih ekskurzij v sosednje države, da bi si na ta način pridobili več čebelarškega znanja. Tako smo obiskali Avstrijo, Italijo, lani pa še Madžarsko. Poleg čebelarstva si ogle-damo tudi zgodovinske in kulturne znamenitosti tamkajšnjih krajev. Z zanimanjem poslušamo razlage o odnosih med čebelarji, kmetijci in državo. V primerjavi z razmerami v čebelarstvu v sosednjih državah razmere v Sloveniji še zdaleč niso zadovoljive.

Ekskurzijo na Madžarsko smo organizirali skupaj s Čebelarškim društvom Bakovci. Iz Murske Sobote smo se odpeljali s polnim avtobusom, v katerem nas je bilo 52 čebelarjev z ženami. Državno mejo smo prečkali na mejnem prehodu v Hodošu in nadaljevali vožnjo po županiji Zala. V bližini Zalaegersega smo si ogledali zbirno skladišče in prodajalno čebeljih pridelkov MM Meheszet.

Na dvorišču nas je že pričakoval direktor tega zasebnega podjetja in nas povabil na ogled. Skladišče pravzaprav še ni delova-

Prekmurski čebelarji smo radi veseli.

Foto: Sapač

lo, ker lanskega medu niso več imeli, novega pa še niso odkupovali. Med in druge pridelke kupujejo le od domačih čebelarjev. Med vlijejo v velike cisterne in ga ogrejejo na delovno temperaturo. Del medu prodajo doma, del pa ga izvozijo v tujino. Od čebelarjev ga odkupujejo po 400 forintov in več. Sicer pa imajo tudi laboratorij za analizo medu in drugih čebeljih pridelkov. Po ogledu skladišča smo se odpeljali v Zalaegerseg. V tamkajšnji čebelarski trgovini smo ugodno kupili različen material in orodje za naša čebelarstva. Ogledali smo si tudi center mesta Zalaegerseg in njegove zgodovinske znamenitosti. Obiskali smo tudi čebelarja, ki čebelarji z 200 panji in ima stojišče v bližini mesta. Zanimivo je, da čebelarji v Boconadijevih pa-

njih. Polovico panjev ima na dveh zabojnikih, drugo polovico pa na drugem stojišču. Panji so na tople stavbo in brez matične rešetke. Čebelarja smo obiskali približno dva tedna pred cvetenjem akacije. Čebelje družine so bile povprečno dobre. Cvetlični med je že iztočil in shranil v satju za zimsko zalogo. Kot nam je povedal, pridelal približno 40 kg akacijevega medu na panj. Najpomembnejši pa je med iz facelije, saj ga iztoči več kot 50 kg na panj. Skupaj torej iztoči 90 kg medu na panj. Veterinarske storitve so podobne našim, le da so precej cenejše.

Po pripovedovanju čebelarja in lastnika skladišča sklepamo, da so madžarski čebelarji finančno uspešni.

Ob koncu obiska nas je gostitelj pogostil

Prevozni čebeljnaki naših članov na paši na ogrščici.

Foto: Sapač

s pijačo in jedačo. Naš harmonikar pa je zaigral naše narodne viže, tako da smo skupaj zapeli in zaplesali. V zahvalo za lep sprejem smo mu v spomin podarili barvno sliko na putri z motivom murskega žitnega mlina.

Strokovno ekskurzijo smo končali v večernih urah ob Blatnem jezeru, nato pa smo obiskali še vinsko klet grofa Eszterhazyja. Tam so nam pripravili degustacijo različnih vin, na izbiro pa so nam ponudili še jedačo in pijače drugih vrst. Ob vsem

tem pa so nam tamkajšnji glasbeniki in pevci zaigrali in zapeli madžarske ljudske pesmi. Nekaj ur po polnoči smo se odpravili proti Murski Soboti. Domov smo se vrnili polni lepih vtisov.

Na koncu naj se za dobro organizacijo izleta zahvalim še Turistični poslovalnici ANI & BEN iz Dobrovnika in vodji ekskurzije.

Zdaj načrtujemo strokovno ekskurzijo v Avstrijo. Tam naj bi si ogledali čebelarstvo šolo in obiskali dva čebelarja.

IZLET NA KOROŠKO

Člani ČD Zagorje smo se udeležili slovesnosti ob 75-letnici ČD Šmihel na Koroškem. Proslave so se udeležili tudi člani ČD Ravne na Koroškem, Žalec in Maribor.

Kljub oblačnosti smo bili že na avtobusni postaji kar dobre volje, saj vemo, da je na izletih, ki jih organizira naše društvo, vedno prijetno. Pot nas je vodila skozi predor Karavanke v Podjuno, kjer smo si ogledali čebelarški muzej. Nato smo se za krajši čas ustavili v Borovljah. Po kosilu v prijetnem gostišču "JUENA" v Globasnici - tam je bila tudi osrednja proslava - nam je srčno dobrodošlico izrekla ga. Jožica Pečnik, tajnica gostiteljskega društva. Pozdravila je tudi vse povabljene goste, med njimi predsednika ČZS g. Lojzeta Peterleta, predstavnika Čebelarke zveze iz Celovca, župane sosednjih občin in druge. Ob tej priložnosti so predstavniki ČD Šmihel, Ravne na Koroškem, Žalec, Maribor in Zagorje podpisali oziroma obnovili listino o pobratenju. Oktet iz Suhe nam je zapel nekaj lepih koroških pesmi. Povezovalka

programa je bila ga. Jožica in s svojo prisrčnostjo je ustvarila zares prijetno razpoloženje vseh navzočih. Predsednik ČD Šmihel je v svojem govoru opisal delo društva od ustanovitve do danes. Zahvalil se je vsem, ki so s svojo prizadevnostjo skrbeli in še skrbijo za razvoj društva, čeprav zdajšnje razmere za čebele niso več takšne, kot so bile.

Župani so nam v lepem koroškem narčaju predstavili dejavnosti občin Globasnica, Pliberk in Bistrica.

Po končanem uradnem delu so nas lepo pogostili, zabaval pa nas je g. Tone Fink, znan kot človek, ki zna pripraviti vsakogar, da se zavrti in zapoje, kolikor mu duša dá. Čas je kar prehitro minil. Prek mejnega prehoda Holmec smo se v poznih večernih urah vrnili domov, polni lepih vtisov. Srečanje pobratenih čebelarskih društev bo verjetno vsakemu udeležencu še dolgo ostalo v spominu.

Vida Sladič
ČD Zagorje

JUBILANTI 1997

V letošnjem letu praznujejo 75-letnico rojstva naši čebelarji: Bojan ACETTO (ČD Velike Lašče), Maks BLAŽIČ (ČD Mlinšek), Jure BOJANIČ (ČD Kranj), Anton BOŽIČ (ČD Studenci-Pekre), Anton BRGLEZ (ČD Ponikva), Ferdo BRINJOVC (ČD Mozirje), Franc CERAR (ČD Lukovica), Slavko CURK (ČD Maribor), Andrej ČERNE (ČD Jesenice), Miro DOBRILOVIČ (ČD Ig), Ivan DOBROVNIK (ČD Slovenska Bistrica), Jože FAŠUN (ČD Gornji grad), Anton GONZA (ČD Lendava), Milan HOČEVAR (ČD Novo mesto), Andrej HOJS (ČD Sv. Trojica-Lenart), Alojz HORVAT (ČD Zgornja Kungota), Zofija JANKO (ČD Grosuplje), Jože JERAJ (ČD Vrhnika), Mihael KAMPUŠ (ČD Šmarje), Ignac KAVČIČ (Velka-Sladki vrh), Vincenc KRIŽNIK (ČD Henrik Peternel), Branko

KURINČIČ (ČD Tolmin), Janez **MLINARIČ** (ČD Markovci), Nande **NADLER** (ČD Ribnica), Vlado **NEBEC** (ČD Škofljica), Tone **PEČAR** (ČD Litija), Petar **PEJANOVIČ** (ČD Henrik Peternel), Angel **PERKAN** (ČD Ilirska Bistrica), Jože **PODBEVŠEK** (ČD Lukovica), Radovan **POŽAR** (ČD Nova Gorica), Miro **PREŠEREN** (ČD Karavanke), Marija **PUŠNIK** (ČD Hrastnik), Truda **PUŠNIK** (ČD Lovrenc na Pohorju), Florjan **RIBNIKAR** (ČD Goriče), Jožef **ROJS** (ČD Sv. Trojica-Lenart), Alojz **SEVER** (ČD Krka), Mirko **SOBOČAN** (ČD Žiri), Leopold **SOVIČ** (ČD Slovenska Bistrica), Matija **ŠERAK** (ČD Murska Sobota), Vlado **ŠIRNIK** (ČD Dravograd), Ivan **ŠKRBEČ** (ČD Loška dolina), Matevž **ŠTEFE** (ČD Naklo), Ivan **TOPOLE** (ČD Krtina), Jože **TRSTENJAK** (ČD Ormož), Ivana **VIČIČ** (ČD Ilirska bistrica), Franc **VIDERVOL** (ČD Ribnica), Marjan **VIŠNAR** (ČD Jesenice), Martin **VUKŠINIČ** (ČD Semič), Ciril **ZABUKOVEC** (ČD Sevnica), Jože **ZAKARIJA** (ČD Postojna) in Ivan **ZORMAN** (ČD Mežica).

Vsem jubilantom iskreno čestita Čebelarstva zveza Slovenije!

UGODNO prodam samostojničebeljak, primeren za prevoz 10 AŽ 10 S, inf. 061 484 657.

PRODAM 12 naseljenih 3 etažnih AŠ 8 S v kontejnerju-prikolici. lahko tudi posamično - ugodna cena, inf. 064 874 063.

PRODAM tehtnico decimalko ali jo zamenjam za čebelarstvo tehtnico, inf. 064 861 325.

ODDAM več letnikov (nevezanih) Slovenskega čebelarja, Drago Henigman, Tizine 13, 6320 Portorož.

PRODAM tehtnico za v AŽ panj, inf. 064 67 065.

POCENI prodam skoraj nov regalni čebeljak za potniško prikolico ali samostoječ za 10 AŽ panjev in 4 prašilčke, inf. 064 245 058.

POCENI prodam 15 čebeljih družin v novih 10 S AŽ poslikanih panjih, inf. 064 740 021.

TAM 5000 z zelo dobro ohranjeno kabino prodam po delih, inf. 065 648 631.

ZELO ugodno prodam 20 LR družin, inf. 063 451 495 - zvečer.

PRODAM 6 čebeljih družin s panji: 3-9S, 1-5S, 2 R družine 7 in 10 S, inf. 069 84 334.

Čebelarstva zadruga

NEKAR

Avsečeva 5

1 122 Ljubljana

☎ (061) 484 842 (Švigelj Anton)

☎ inf. pred 8 uro in po 20 uri

☎ (061) 159 08 94 (Seražin Boris)

Na zalogi

- Kozarci za med velikosti:

720 ml 32 Sit

370 ml 23 Sit

- Kovinski pokrovi Twist OFF

fi 82 mm 12 Sit

fi 66 mm 9 Sit

- Kartoni za kozarce 60 Sit

- Vreče za 200 l sode za med, za higiensko

spravljanje medu v kovinskih sodih 150 Sit

Prezmem kozarcev in pokrovov samo ob torkih

Pomudba velja do odprodaje zalog.

MIZARSTVO KRŽE – z dolgoletno tradicijo – VRHNIKA

Izdelujemo kakovostne AŽ panje po konkurenčnih cenah. Panji so iz kakovostnega smrekovega lesa in rogljičeni (cinkani). Satniki so iz lipovega lesa in vrtani za žičenje. Desetsatne AŽ panje lahko dobite takoj, za ostale vrste panjev tipa AŽ pa sprejemamo naročila.

NOVO! Sprejemamo tudi naročila za izdelavo in dobavo ORIGINALNIH ZAKLAD, distančnih vložkov in pitalnikov za 10-satne AŽ panje po najnovejših izpopolnitvah avtorjev I. Frančiča in M. Debelaka.

Franč Krže, Idrijska 10, 61360 Vrhnika, telefon (061) 751-317

OBVESTILO AVTORJEM ČLANKOV

Vse avtorje člankov prosimo, da k člankom pripišejo svoj naslov, EMŠO in davčno številko. Presledki med vrsticami v tekstih naj bodo 1,5.

Urednik

DRŽAVA REGRESIRA ANALIZO MEDU

Vse čebelarje, ki želijo analitično preveriti kakovost in sestavo pridelanega medu, vabimo, naj na ČZS, Cankarjeva 3/II, 1000 Ljubljana prinesejo pol kilograma vzorčnega medu za analizo. Tisti, ki želijo svoj med zavarovati z zaščitno znamko, pa naj prinesejo dva enaka vzorca (eden ostane v arhivu).

Analiza stane le 2.210 tolarjev, razlika do polne cene analize (85 odstotkov) pa bo plačana iz državnega proračuna do porabe za to določenega denarja. Vse čebelarje zato vabimo, naj ponujeno priložnost izrabijo v celoti. Podrobnejše informacije dobite po telefonu številka 061- 210 992.

ČZS

OBVESTITE KUPCA O KAKOVOSTI VAŠEGA MEDU !

Zveza vam po povzetju ponuja naslednje reklamne letake:

Reklamni list za prodajo medu	100 kosov	60,00 SIT
Ekološki letak (škropljenje cvetja)	100 kosov	500,00 SIT
Čebelji panj (vse o čeb. pridelkih)	100 kosov	1.300,00 SIT
O sestavi medu, peloda, mlečka	100 kosov	2.600,00 SIT

Letake lahko naročite pisno ali po telefonu na št. 061 210 992, stroške poštnine po povzetju prištejemo k ceni letaka.

ČZS

ČEBELARSKI NASVETI NA PRVEM PROGRAMU RADIA SLOVENIJA

V septembu bodo čebelarski nasveti ob 12,30 uri na prvem programu radia Slovenija, v oddaji kmetijski nasveti in to ob torkih in sicer:

2. septembra – Dr. Janez Poklukar bo govoril o prihodnosti nakladnega panja. Naslednji predavanji pa bosta **16. in 30. septembra**.

Kmetijski nasveti- Ivanka Polanec

JOŽE RIHAR s.p.

ČEBELARSTVO IN IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME

- izdelujemo žične matične rešetke za vse vrste panjev, čebelarske lopatke, plastične odtočne pipe, lovilce rojev, stroje za ometanje čebel, osem satna kasetna točila

- meljemo sladkor in izdelujemo sladkorne pogače, na zalogi imamo že narejene pogače po konkurenčnih cenah - prepričajte se

- izdelujemo satnice in kuhamo voščine

Jože Rihar, Gaberje 42 1356 Dobrova; tel/fax: 061/641-106

ČEBELARSKI KOLEDAR 1998

Vodstva čebelarskih društev obveščamo, da bomo tudi prihodnje leto vsem članom, ki bodo plačali članarino Čebelarski zvezi Slovenije, podarili barvni stenski koledar z umetniškimi motivi panjskih končnic.

Posamezniki in čebelarska društva, ki bi želeli kupiti dodatno število komercialnih koledarjev, obveščamo, da jih morajo naročiti najpozneje do 30. Septembra 1997. Najmanjša naročena količina je 20 koledarjev po 350.- SIT za izvod. Na spodnji rob komercialnega koledarja (na njem ni imena ČZS) vam tiskar lahko natisne ime in znak vašega podjetja. Cene za to so naslednje: za 50 koledarjev stane enobarvni dodatni tisk 5.000.- SIT. Vsak nadaljnji izvod pa od 20 do 35 tolarjev, odvisno od števila odtisov. Vsaka naslednja barva stane še dodatnih 100 % cene osnovne barve. Ob naročilu komercialnih koledarjev se bomo dogovorili tudi za zavarovanje plačila oziroma za avans. Po 30. septembru naročil za koledarje ne bomo več sprejemali.

Vse dodatne informacije dobite na ČZS, po telefonu **061-210 992**.

ČZS

NOVO NA ZALOGI ZA ČEBELARSKE KROŽKE

Videokasete: Jaz Čebela (Kastelic) po 3.750 SIT, Domača Čebela po 4.400 SIT in igro s kartami odkrivanko po 200 SIT.

ČZS

APIS M & D.D.O.O.
MARKO DEBEVEC
ČUŽA 7
61360 VRHNIKA
telefon: (061) 751-282
Odprto: od 9.-12. in 16.-18. ure

PREDELAVA VOSKA V SATNICE PO UGODNIH CENAH

Vse čebelarje in čebelarstva obveščamo, da izdelujemo hladno valjane, nelomljive satnice vseh velikosti:

- Urejeno imamo vso dokumentacijo in pogoje za izdelavo
- Satnice izdelujemo na novih sodobnih strojih, velikost celic popolnoma ustreza naši kranjski čebeli
- Vosek steriliziramo v oljnih sterilizatorjih pri 126 °C
- Priporočamo vam, da se za nakup satnic dogovorite v okviru čebelarskih društev (ugodnejša cena), po dogovoru pa pridemo po vosek tudi sami (nad 300 kg)
- Iz enega kilograma voska izdelamo po dogovoru od enajst do dvanajst AŽ satnic
- Cene za predelavo voska v satnice so zelo ugodne
- Po ugodni ceni odkupujemo pretopljen čebelji vosek
- Nudimo satnike vrtane 6x, limane, zbite
- Cena predelave voska je od 210 do 240 SIT/kg
- odkupujemo vosek po 600 do 720.- SIT/kg

ODPRTO IMAMO VSAK DELOVNIK OD 9.-12. IN OD 16.-18. URE, OB SOBOTAH PA OD 9.-12. URE.

PRIZNANO VZREJALIŠČE MATIC APIS M & D.D.O.O. VRHNIKA

sprejema prednaročila za kakovostne, izbrane in označene matice kranjske pasme. Konec maja in junija so na voljo čebelje družine na petih, sedmih in desetih satih.

- izdelujemo beljakovinske povnovredne pogače za krmljenje čebel, po želji z dodatkom zdravil.

— **NOVO!** —

Nudimo vam ves čebelarski repro material.

— **NOVO!** —

Časopis Slovenski čebelarji "Nudimo vam ves čebelarski repro material" društvo za Kranjsko, Štajersko Koroško in Primorsko" leta 1898.

Izdaja ga Čebelarstva zveza Slovenije, Cankarjeva 3/II, 1000 Ljubljana, tel.: (061) 210-992, fax: 126-13-35.

Časopis izhaja v Ljubljani vsakega 1. v mesecu in je oštevilčen z zaporedno številko meseca. Časopisni (izdajateljski) svet sestavljajo: Lojze Peterle, inž. Marjan Debelak, prof. Janez Mihelič, dr. Jože Šnajder, dr. Janez Poklukar, dr. Aleš Gregorc.

Uredniški odbor sestavljajo: prof. Janez Mihelič, inž. Jože Babnik, dr. Jurij Senegačnik, dr. Janez Poklukar, mag. Mira Jenko-Rogelj, inž. Marjan Debelak, dr. Aleš Gregorc in dr. Janko Božič.

Glavni in odgovorni urednik: prof. Janez Mihelič.

Lektorica: prof. Nuša Radinja.

Letna naročnina za nečlane je za leto 1997 4.500,00 SIT. Posamezna številka stane 450,00 SIT.

Članarina, skupaj z naročnino za Slovenski čebelar, je 4.000,00 SIT.

Člani imajo pravico do enega brezplačnega oglasa do 20 besed v tekočem letu, vsako nadaljnjo besedo pa plačajo po veljavnem ceniku za splošne oglase.

Cena reklamnih oglasov: cela barvna stran na ovitku 50.000,00 SIT, v sredini 30.000,00 SIT, pol strani 15.000,00 SIT, četrt strani 7.000,00 SIT. Popust pri ceni za 3- do 5-kratno objavo je 10 odstotkov, za 5- do 10-kratno objavo 20 odstotkov, za celotno objavo 30 odstotkov. Cena splošnih oglasov je 40,00 SIT za besedo, enako tudi za osmrtnice, ki vsebujejo več kot 40 besed.

Številka tolarkega žiro računa pri APP v Ljubljani je: 50101-678-48636.

Po mnenju Ministrstva za informiranje Republike Slovenije (23/39-92) je mesečnik Slovenski čebelar proizvod informativnega značaja (13. točka tarifne številke 3), za katere se plačuje 5-odstotni prometni davek.

Tiska KURIR, d.d. Ljubljana, Parmova 39.

Oblikovanje naslovnice: Boštjan Debelak.

Rokopisov in nenaročenih fotografij ne vračamo.

RAKOVEC
GUNCELJSKA 28/a
1210 LJUBLJANA ŠENTVID
Telefon – fax: (061) 152 46 77

IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME

IZDELUJEMO:

- točila za med z ročnim ali električnim pogonom iz aluminija ali nerjaveče pločevine
- kadilnike
- lovilce rojev AŽ, LR, smukaice cvetnega prahu 330/280, matičnice
- cedila za med – enojna in dvojna
- posode za med 30, 50, 80 l
- posode in stojala za odkrivanje satja
- čebelarski pribor (vilice, univerzalne klešče, klešče za satnike, matične klešče)
- oprema za panje (razstojišča AŽ 5 do 15 – nosilci matičnih rešetk, matične rešetke – matične rešetke haneman – LR sponke – zapahi – žica za žičenje satnikov

NOVO! TRGOVINA S ČEBELARSKO OPREMO

Cene so konkurenčne

se priporočamo!

IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME IN TRGOVINA

Čebelarji vabimo vas, da obiščete našo trgovino, kjer vam nudimo:

- vse vrste točil za med iz nerjaveče pločevine (tudi z motorjem)
 - posode za med iz nerjaveče pločevine (tudi hermetično zaprte)
 - kuhalnike voščin in sončne topilnike
 - razstojišča
 - pribor za označevanje matic
 - pribor za odkrivanje satja
 - grelce medu
 - Hackler luknjalo
 - ves ostali čebelarski repromaterial
- Pridite in se prepričajte o naši ponudbi.

Delovni čas:
vsak dan od 8.00 do 12.00 ure
in od 14.00 do 18.00 ure
ob sobotah od 8.00 do 12. ure

LOGAR TRADE, čebelarstvo, proizvodnja in trgovina, d.o.o.
Zupanova 1, 4208 Šenčur, tel. (064) 411 663, faks: (064) 411 499

OBVESTILO

Vse naročnike nove knjige "OD ČEBELE DO MEDU" obveščamo, da bo knjiga izšla z zamudo, zato vam še nismo poslali položnic.

ČZS